БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряад Үнэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 284 (8809) ДЕКАБРИИН 3 СРЕДА 1958 он

Сэн 20 мүнгэн

БУРЯТ ОРОНОЙ ЭРХИМ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭД, ҺААЛИШАД, ХОНИШОД КОММУНИСТИЧЕСКЭ МҮРЫСӨӨНДЭ ОРОЛСОНО

Газар таряалангай ургасые дээшэлүүлэе

1959—1965 онуудта СССР-эй ...дай ажахые хүгжөөхэ даабари...тонууд» тушаа КПСС-эй XXI ...эд дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой ...э элидхэлэй тезисүүд дотор га... таряалангай ургасые дээшэ...улхэ талаар ехэхэн зорилгонууд ...иргдана. **Ерэхэ долоон жэлдэ га... таряалангай ажахые хүгжөөжэ, ...идээ 10—11 миллиард пүүд ...ooho абадаг, 1,8—2 дахин ехэ са...рай свёкло, 1957 онойхидо ор... 1,7 дахин ехэ хартаабха ур...лдаг, арад зондо хүсэд хүрэ...эр огородой эдеэ суглуулдаг бо...ноор хараалагдана.**

...Имэ ехэ ургалта туйлахын тула ...түрүүн хүдөө ажахын ургамал...дай ургасые эрид дээшэлүүл... хэрэгтэй болоно. Тиимэһээ ерэ... долоон жэлдэ газар таряалан... эрдэм ухаанай үндэһөөр, ню... нютагай онсо өөрэ илгаае ха...даа абан эрхилхэ, колхоз, сов...зуудта зүб севооборотнуудые бай...лжа, тарилгые имагтал таарам...тайгаар элдүүрилэгдэһэн хүрь...дэ, һайн сортын үрэһөөр хэхэ ...хала. Гадна таряалангай уһа...дадаг газарые үргэдхэхэ, нюта... болон минеральна үтэгжүүлгэ ...эр хэрэглэдэг болохо, элдэб ...таг үбһэнтэй химическэ аргаар ...сэхэ талаар оролдолго ехээр ...гагдаха байна.

...Эрэшэлэн долоон жэлэй эсэстэ ...тын адуу малые хүсэд хүрэхэ, ...н шанартай тэжээлээр хангаха, ...э абалгые хоёр дахин, силос—...бэ дахин, малда эдюулхэ хар...бха нёдондонойхиһоо хоёр да... ехээр бэлэдхэхэ гэжэ түсэб...дэнэ. Тиихэ зуураа тэжээлэй ...ала ургамал болохо кукуруза ...илгада, тэрэнэй ургасые дээшэ...лгэдэ, элдэб холисотой тэжээл ...эдбэрилгэдэ онсо анхарал та...даха юм.

...Эдэ бүхы зорилгонууд мал ажал... манай республикада илангаяа ... удхашанартай. Хони малаа, ...яа шубуугаа эрид олошоруул..., ойрын жэлнүүдтэ һү, мяха, ...ho, үндэгэ абалгые хэдэ дахин ...дхэхэ гэһэн зорилгоёо амжал...айгаар шиидхэхын тула, респуб...ын колхоз болон совхозууд ...эн түрүүн поли, сабшалангай ...гасые дээшэлүүлхын хойноһоо ...ээ хэзээнэйхиһээ эршэмтэйгээр ...лдохо болоно.

...Энэ харюусалгатай зорилгоёо зү...эр ойлгоһон колхоз, совхозой хү...лбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд үдэр ... гээнгүй ерэхэ 1959 ондо—до...н жэлэй түрүүшын жэлдэ—хү... ажахын продуктнуудай үндэр ...н ургаса туйлаха гэжэ мүнөөн... оролдожо байнхай. Кударын ...магай Ранжуровай нэрэмжэтэ ...лхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Соко...ков) уһалууриин газарые үргэд...э талаар ехэхэн хүдэлмэри хэ... байна. Тэрэнэй ашаар ерэхэ ...лдэ 600 гектар поли, сабшалан ...лха аргатай болоо. Энэ хүдэл...рээ саашань үргэлжэлүүлжэ, 1959 оной эсэстэ уһалууриингаа газарые үшөө хоёр дахин үргэдхэхөөр эндэхид зоригжонхой.

Тиигэбэшье хүдөө ажахын ургамалнуудай ургасые дээшэлүүлхэ тушаа республика дотор оролдолго үшөөл багаар гаргагдана. Намар, үбэлэй сагые алдангүй, гол горхонууд дээрэ хаалта олоор бариха хүдэлмэри аали нобшоор ябуулагдана. Поли, сабшалан дээрэ наг шэбхэ гаргаха түсэб жэлһээ жэлдэ дүүргэгдэнэгүй, байгша ондо энэ хүдэлмэриин түсэб арайхан дүшөөд процент дүүргэгдээд байнхай. Нютагай үтэгжүүлгэнүүдые тоодоггүй баримтанууд Закаменай, Кяхтын, Зэдын аймагуудта, Яруунын, Сэлэнгын совхозуудта үзэгдэнэ. Орооһо таряанай, хартаабхын үрэһэ хүрэнгэ хаалга, тэрэниие тарилгын шанарта хүргэлгэ мүн лэ хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Илангаяа үндэр баян ургаса үгэдэг һайн сортын үрэһэн ехээр дутаалдана.

Түрэл партиингаа түүхэтэ XXI съездые угтажа, ерэхэ долоон жэлдэ бэелүүлэгдэхэ асари ехэ зорилгонуудые хараалжа байхадаа эдэ дутагдалнуудые эрид шууд усадхажа, хабарай тарилгада эрхимээр бэлдэхэ гээшэ республикын бүхы колхознигуудай, совхозуудай хүдэлмэришэдэй нангин уялга мүн.

Ерэхэ жэлдэ ороохо таряанай, хартаабхын, кукурузын, үбһэ ногооной үндэр баян ургаса абахын тула юун хэрэгтэйб? Түбхын түрүүндэ ган гасуурта дайралдадаг манай колхоз болон совхозууд уһалагдадаг газараа үргэдхэхэ, **үбэлдөө уһа гол дээрэ хаалтануудые бариха, сабшалан дээрэ тошон халяаха, поли дээрэ саһа тогтоохо хүдэлмэриие оролдосотойгоор ябуулха,** энээндэ шадаал һаа олон хүнүүдые хабаадуулха шухала болоно.

Хоёрдохёор, манай эндэ поли, сабшалан дээрэ наг шэбхэ ехээр гаргаагүйдэ хүдөө ажахын ургамалнуудай ургасые дээшэлүүлхэнь бэрхэтэй болоод байһые хараадаа абажа, энэ хүдэлмэридэ онсо анхарал табиха, **колхоз, совхоз бүхэн нютагай үтэгжүүлгые бэлэдхэхэ, тэрэниие хэрэглэхэ түсэбөө эрхэ бэшэ дүүргэхэ зэргэтэй.** Тиимэһээ колхозой правленинүүд, совхозой дирекцинүүд бригада, фермэ, звено бүхэндэ тусхай даабари, график хүргэжэ, тэрэниие ерэхэ жэлэй мартын нэгэн болотор дүүргүүлхые оролдохо ёһотой. Тиихэ зуураа колхозой, совхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд агротехническэ хүдэлмэриие ёһо тэдысэ дүүргээд, нюдэ далдалха ябадал гаргадаг баримтануудые эсэслэн усадхажа, тэрэниие имагтал һайн шанартайгаар ябуулха ёһотой.

Гурбадахяар, **колхоз, совхоз бүхэн үрэһэ хүрэнгээ сэбэрлэхэ, тэрэниие тарилгын шанарта хүргэхэ хүдэлмэриие хурдадхаха, дутуу үрэһээ бэдэржэ олохо болоно.**

Республикын колхоз, совхозуудта үрэһэ хаалга болон трактор, комбайн заһабарилгын ябаса тухай

1958 оной декабриин 1-нэй мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймаг	Үрэһэ хаалга	Трактор заһабарилга	Комбайн заһабарилга	Аймаг	Үрэһэ хаалга	Трактор заһабарилга	Комбайн заһабарилга
...кало-Кударын	104,0	22,2	40,0	Прибайкальска	112,9	25,0	11,1
...гажанай	78,8	44,2	33,3	Сэлэнгын	88,4	52,7	8,3
...нтын	4,0	—	—	Тарбагатайн	100,3	75,4	55,6
...урын	101,7	41,9	108,7	Ториин	104,4	27,1	43,6
...ын	94,7	59,8	7,4	Түнхэнэй	100,4	42,0	119,0
...унын	85,8	31,2	9,3	Хориин	76,3	11,5	—
...грайн	53,9	21,2	—	СОВХОЗУУД:			
...аменай	104,8	22,2	6,7				
...лгын	93,7	30,6	36,4	Бичурын	93,8	68,4	11,1
...анскын	95,7	31,8	—	Борьёогой	90,7	5,0	—
...энгын	89,5	—	—	Яруунын	102,2	41,5	216,7
...дарын	124,3	44,3	—	Кяхтын	71,8	83,3	80,0
...умканай	89,4	32,8	30,0	Сэлэнгын	47,2	94,7	33,3
...тын	94,8	26,1	71,4	Хориин	45,5	80,0	—
...аршэбэрэй	97,7	43,2	13,3	«Эрдэм»	90,0	58,1	—

ОБЛАСТНОЙ ЭЭЛЖЭЭТЭБЭШЭ XXI ПАРТИЙНА КОНФЕРЕНЦИИН ДЕЛЕГАДУУДАЙ АНХАРАЛДА

Областной ээлжээтэбэшэ XXI партийна конференци Ленинэй ор...эо оперо, баледэй театрын байшан соо 1958 оной декабриин 8-да, ...өөнэй 9 часта нээгдэхэ.

Делегадууд КПСС-эй обкомдо (Соведүүдэй хоёрдохи байшангай № 10, 32 комнатонуудта) орожо, ерэһэн тухайгаа тэмдэглүүлхэ зэр...эй.

Хэрэгтэй болоһон асуудалнуудаа иимэ номертой телефонуудаар ...36, 28-24, 24-18) һурахада болохо.

КПСС-эй обком.

СССР-эй болон Монгол Арадай Республикын хоорондо хуули ёһоной талаар туһаламжа үзүүлэлсэхэ Договорые, Консульско Хэлсээе болон эрхэтэн бололго тухай асуудал гуримшуулха Хэлсээе Советскэ Союз эсэслэн баталба

Гражданска, гэр бүлэ бололгын, уголовно хэрэгүүдээр хуули ёһоной туһаламжа үзүүлэлсэхэ тухай СССР МНР хоёрой хоорондохи Договорые, СССР МНР хоёрой хоорондохи Консульско Хэлсээе, али али гүрэнэйнгөө эрхэтэн болохо тухай асуудал гуримшуулха тушаа СССР-эй Правительствын болон МНР-эй Правительствын хоорондо 1958 оной августын 25-да Улан-Баторта гар табигдаһан Хэлсээе СССР-эй Министрнүүдэй Совет баталһан, СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй болон Национальностьнуудай Соведэй Гадаадын хэрэгүүдые эрхилхэ комиссинууд һайшааһан байгаа. Эдэниие СССР-эй Верховно Соведэй Президиум 1958 оной декабриин 1-дэ Указ гаргажа, эсэслэн баталба.

ВЦСПС-эй ПРЕЗИДИУМДЭ

Профсоюзай гэшүүнэй биледүүдые һэлгэхэ тухай

Профсоюзай гэшүүнэй биледүүдые 1959 оной апрелиин 1-һээ 1961 оной январиин 1 хүрэтэр һэлгэхэ гэжэ ВЦСПС-эй Президиум шиидхээ. Профсоюзай гэшүүнэй нэгэн адли түхэлтэй биледүүдэй шэнээр байгуулагдаһан, профсоюзуудай олон гэшүүдэй абажа ябаһан биледүүдэй зарим профессиональна союзуудай нэрынь һэлгэгдэһэн дээрэһээ тааралдахаяа болиһонһоо уламжалан иимэ шиидхэбэри баталан абтаһан байна.

Профсоюзуудай хүдэлмэриие саашадань һайжаруулха, коммунистическэ байгуулалтада тэдэнэй үүргые дээшэлүүлхэ зорилготой тон шухала эмхидхэлэй хэмжээ-ябуулга болгон профсоюзай гэшүүнэй биледүүдые һэлгэхыень республикануудай, хизаарай, областиин, районой, городуудай соведүүдые, фабрика, заводуудай комитедүүдые болон месткомуудые ВЦСПС-эй Президиум уялгалаа. (ТАСС).

СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

Ажалшадай хүсэл эрмэлзэлгые хараадаа абан, 1958 оной декабриин 7-ной воскресениин амаралтын үдэрые декабриин 6-най суботодо болгохо гэжэ СССР-эй Министрнүүдэй Совет тогтоогоо.

Мүнөөнэй ажахыда, хүн зоной ажабайдалда нефть ехэ һуури эзэлдэг байна. Нефтьһээ олон янзын зүйл абадаг юм. Бензин, керосин, түрхидэг тоһо гэхэ мэтые абадаг байна. Моторой түлишэгүйгөөр нэгэшье машина—самолёт, автомобиль, трактор, тепловоз гэхэ мэтэнүүд ябахагүй байна бшуу.

Нефть химидэ ородог, энээгээр элдэбын химическэ зүйл, эм домһоо эхилээд, шэрэтэн аймагые хэдэг юм. Революциин урда тээ гансахан Закавказиһаа нефть абадаг байгаа. Революциин һүүлээр совет эрдэмтэд нефтиин олон шэнэ районуудые олоһон байха юм. Мүн нефть абаха шэнэ шэнэ арга бии болгоо. 1958 ондо 113 миллион тонно нефть абтаха. 1913 ондо Россин бүхэли жэл соо абадаг нефтьһээ ехэ нефть мүнөө нэгэ һара соо абтадаг болоо гэжэ энэ тоо баримта гэршэлнэ.

Һүүлэй жэлнүүдтэ Коммунистическэ парти нефтиин промышленность улам түргэнөөр хүгжөөхэ, тиигэжэ түлишэ соо нефтиие ехэ болгохо зорилго табиһан байна.

Фоторепортаж

ЭНЭЛ ДАА, ШЭНЭ ҮЕЫН АЖАЛША БҮЛЭ

Үбэлэй хүйхэр шэмэрүүн хүйтэнэй заха үзүүр үзэгдэжэ, Оронго, Янгаажанай тала, гүбөө майланууд байрын саһанда хушагданхай, оршон тойрон дайда үргэлжэ сагаан, хайшa хайшаа зэнхыгээд, уужам үргэн болоһондол харагдана. Үндэр добын оройһоо доошоо харахада, Оронгын голоор адууһа малай үй түмэн мүр, иишэ тиишээ ошоһон сарья субаса аржылдана, бүри саагуурнь һүрэг олон хонид бэлшэжэ ябана.

— Энэ нютагта манай колхозой түрүү хонишон Дугар Бимбаевай отара үбэлжэдэг юм. Мүнөөдэр нүхэр Бимбаев хонидтоо үбһэ асарха ёһотой һэн. Гэртэнь хүрэтэрнай ерэжэшье болохо,—гэжэ мантай ябалсаһан «Улаан Оронго» колхозой зоотехник нүхэр Торгашин хэлээд, бэлшэжэ ябаһан хонидые шэртэнэ.

— Ягаашье хүйтэн үдэр үбһөө асархаяа ошоо гээшэб,—гэлдэһээр бидэнэрэй малгайнгаа хасабшые буулгажа байхада, нүхэр Торгашин энеэбхилэн дуугарба:

— Дугар Бимбаев гээшэмнай халуун хүйтэниие һайса үзэһэн хүн ааб даа. Жараншье градус хүйтэндэ хамаагүй ажаллахал хүн байха. Би Дугарай «Мүнөөдэр хүйтэн байна даа. Яажа хонидоо адуулхабибди» гэжэ дуугарахыень нэгэшье дуулаагүй агшаб,—гээд, саашань алдарта хонишон тухай магтан хөөрэхэдэнь, Бимбаевай намтарые тобшохоноор мэдэжэ абаабди.

1941 он. Мал ажалда дуратай залуухан Дугар техник-үрэжүүлэгшын курса дүүргээд, колхоздоо абьяастай бэрхээр ажаллажа байтараа Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда мордоо бэлэй. 1942 ондо тэрэ Сталинградай үйлсөөр фашистнуудтай тулалдажа байхадаа түрүүшынхеэ хүндөөр шархатаа һэн. Эдэгэһэнэйнгээ һүүлээр шунахай гитлеровецүүдые Берлин хүрэтэр түрилсөөд, сүлөөлэгдэһэн Прага городто ерэжэ винтовкоёо орхибо. Эсэгэ ороноо эрэлхэг зоригтойгоор хамгаалалсаһанайнь түлөө Дугар Бимбаевта Советскэ правительство үнэтэ шангуудые зургаа дахин барюулаа юм.

Тэрэ гэһээр арба гаран жэл үнгэрөө. Мүнөө эрэлхэг зоригтой Дугар хани нүхэр Цыбик-Даритаяа хамта колхозойнгоо баялиг—хонин һүрэгые олошоруулха хэрэгтэ бүхы хаба шадалаараа хабаадалсажа байнхай. Дура зүрхэеэ, зол жаргалаа ниилүүлһэн Цыбик-Даринь малша угтай хадаа баһал мал ажал дээрэ хүдэлхэ дуратай юм. Цыбик-Дари Ленхобоева табан жэлэй саада тээ мал эмшэлхэ жэлэй һургуули дүүргээд, түрэл колхозойнгоо адуу малые арьбадхалсажа эхилбэ. Тэрэ ниитынгээ малые үхэл гарзаһаа һэргылэн, үдэр һүнигүй ажаллажа, нютагайнгаа зондо магтаалтай, хүндэтэй болоо һэн. Гэбэшье Цыбик-Дари гансашье мал эмшэлээд ябаха бэшэ, харин өөрөө харууһалжа, өөрынгөө бэлиг шадабаряар олошоруулалсаһайб гэһэн бодолдо эзэлэгдээд ябадаг һэн. Энэ хүсэлөө бэелүүлхэ зорилготойгоор 1954 ондо КПСС-эй гэшүүн болож, үеын нүхэр Дугартаяа хамта парти, правительствынгаа уряалаар мал ажалда хүдэлхэ дуратай байһанаа колхозойнгоо правленидэ мэдүүлээ һэн. Хоёр ханинарай мэдүүлгые колхозой правлени, партийна организаци ехэтэ һайшаажа, тэдэнэртэ 500 гаран хони тушаажа үгэбэ.

Мүнөө Бимбаевтан шадамар бэрхэ, дүй дүршэлтэй, артель, аймаг соогоо эрхим хонишод болонхой. Тэдэнэр байгша оной үнгэрһэн арба һара соо 100 эхэ хонин бүриһөө 120 хурьга абажа, гарза хоролтогүй түлжүүлээд, урдаа табиһан зорилгоёо хэрэг дээрэнь бэелүүлжэ захалба.

Манайш Дугар һанаһан юумэеэ заатагүй бэелүүлжэ шададаг юм,—гэжэ газарша нүхэрнай бидэндээ хөөрөөд, бүришье урматай боложо:—Дугарнай тээмэндэ республикын түрүү хонишодой зүблөөн дээрэ үгэ хэлэхэдээ 100 эхэ хонин бүриһөө 150 хурьга абажа түлжүүлхэб гэһэн айхабтар ехэ уялга абаһан юм. Бидэнэр Дугарайнгаа иимэ ехэ уялга абаад байхадань, һэжэг һанаагүй һэмди. Энэмнай хэлэһэн үгэдөө эзэн хүн ха юм даа. Мүнөө декабрь һара соо үшөө нэгэ хэды хурьга абабал, уялгаяа дүүргэхэ болонхойл гээшэ даа...

Иигэжэ хөөрэлдэһөөр ябатараа Талын Нуурай элдин талада түхеэрэгдэһэн хониной байрада хүрэжэ ерэбэбди. Дал хорёонь һайса заһагдажа дулаалагданхай. Газаагуурнь сэбэр. Бэрхэ хонишоной байра иимэ байдаг ха юм.

Утаар баригдаһан дал тойрохымнай тэдысэ үбһэ ашажархиһан мори тэргын хажууда дунда зэргын бэетэй, маряатайхан хүн гартаа тармуур барижархиһан эхэнэртэй ехэл хүхюутэйгээр хөөрэлдэжэ байба. Эдэмнай алдарта ажалаараа артель соогоо суурхаһан Бимбаевтан байгаа.

—Дугар, мүнөөдэр бишни 7 хурьга абааб. Шэрхи, томо бэетэй, хөөрхэнүүд гээшынь,—гэжэ тэрэ эхэнэрынь хэлээд, хонидоо уһалхаяа худаг тээшэ ябашаба. Тэрэ үедэнь Дугар ехэл хүхюутэйгээр хурьгадайнгаа байрада гүйн тооной ороод, тэндэ нилээд удаан байһанай һүүлдэ гаража ерэхэдээ:—Айлшаднай ехэл баяр асарба гээшэт. Таанаршье ерэжэ, хурьгадшье нэмэбэ. Хэды хоногһоо уялгаяа дүүргэжэ, Коммунистическэ партиингаа XXI съездые, ажалай бэлэгээр угтахамни,—гээд бидэнэрые гэртээ уриба.

Гэртэнь ороходомнай һаруул сэбэр, зузаан зузаан номуудые зэргэлүүлэн табижархиһан этажеркэ, хубсаһанай гардероб, буфедһээ эхилээд, аятай зохидоор табижархиһан гэрэй хэрэгсэлнүүд харагдана.

Малша угтай Дугартан хонидоо харууһалхадаа наукын туйлалтые, түрүү дүй дүршэлые үргэнөөр хэрэглэжэ байдаг. Хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй бэшэһэн номуудые тэдэнэр анхаралтайгаар шудалжа, шадабари дүршэлөө дээшэлүүлдэг юм.

Мүнөө Дугартан 550 толгой эхэ хонидые харууһалжа, тэдэнээ олошоруулжа байхын хажуугаар, Улан-Удын хүдөө ажахын техникумэй зоотехническэ факультедэй нэгэдэхи

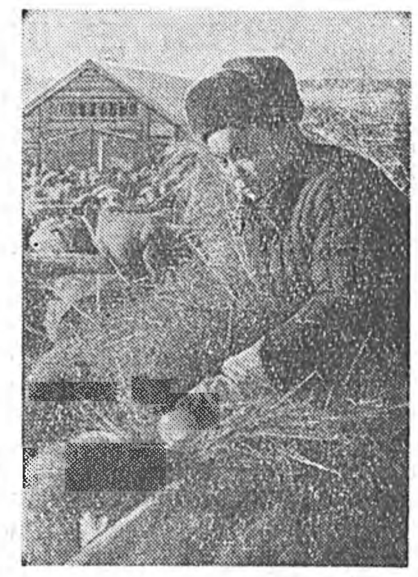

курсда заочноор һуралсана. Тиимэһээ Бимбаевайда һүниин тэгэндэшье ороо һаа, тэдэнэй номоо үзэжэ, элдэб асуудал зүбшэн хэлсэжэ байхыень харахат.

—Байгша ондо Дугарни Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэдэ ошожо ерэхэдээ, «Мал ажалай үндэһэ һуури» гэһэн энэ ном намдаа бэлэглэһэн юм. Энэнь ехэл һонирхолтой ном даа,—гэжэ Цыбик-Дари нүхэр тээшээ харан харан хөөрэнэ.

Һаяхан Бимбаевтан орон дотороо дэлгэрһэн залуушуулай үүсхэлые тон ехээр дэмжээд, коммунистическэ ажалай отара гэжэ нэрлүүлхын түлөө мүрысөөндэ оролсожо, нютагаархинаа үшөө дахин баярлуулба. Отарадань эршэ хүсэтэй залуушуул Василий Линхобоев, Галя Дамбаева, Роза Омогтуева гэгшэд ажаллажа байдаг. Эдэнэршье 5—7 класс дүүргэһэн, хүсэл зориг ехэтэйхэн хүнүүд даа. Үбһэ тэжээл зөөгшэ Василий, сакманшад Роза, Галя гурбан Бимбаевтанайнгаа жэшээгээр эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ гэжэ шиидэнхэй.

Коммунистическэ мүрысөөндэ оролсоһон хонишод 1959 ондо 100 эхэ хонин бүриһөө 110 хурьга түлжүүлхэ, хонин бүриһөө 3,5 килограмм ноoһо хайшалха гэһэн уялга абанхай.

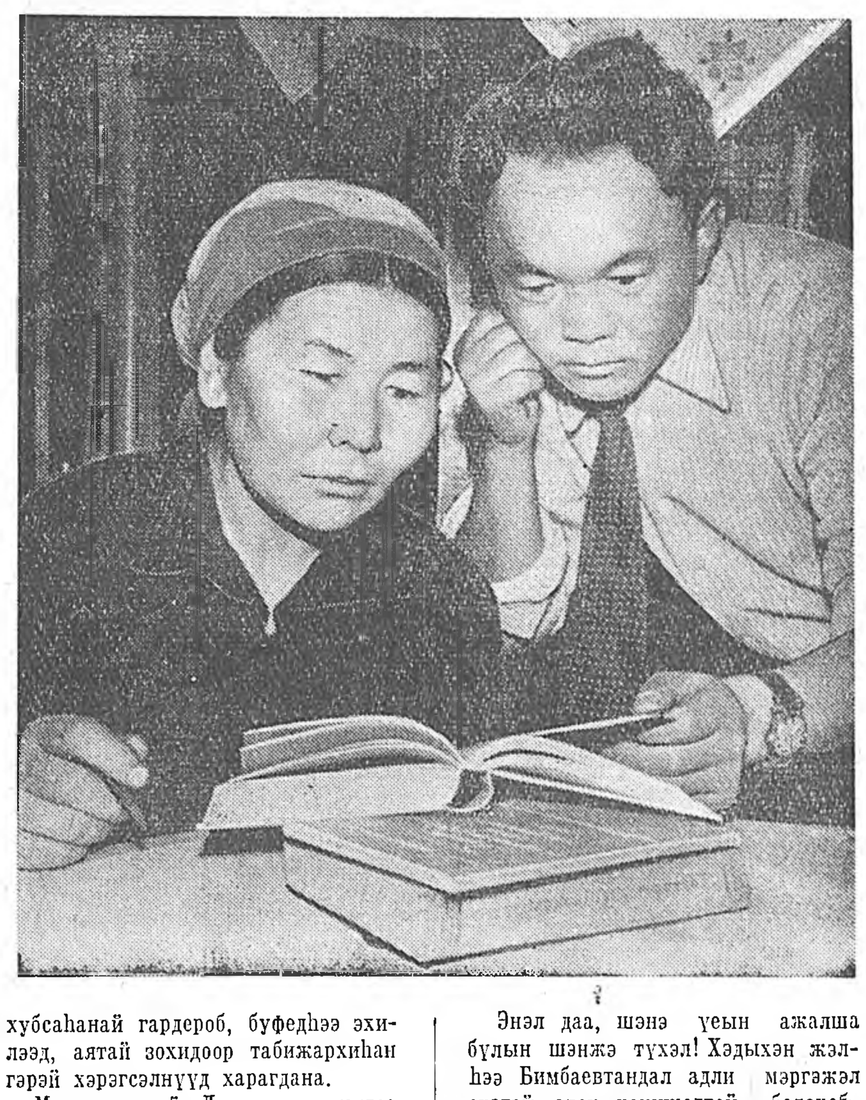

Энэл даа, шэнэ үеын ажалша бүлын шэнжэ түхэл! Хэдыхэн жэлһээ Бимбаевтандал адли мэргэжэл ехэтэй олон хонишодтой болохобди,—гэжэ нүхэр Торгашин омогтойгоор мэдүүлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Цыбик-Дари хонидоо уһалжа байна. 2. Дугар Бимбаев хонидтоо үбһэ үгэжэ байна. 3. Ажалайнгаа һүүлээр Бимбаевтан ээлжээтэ шалгалтадаа бэлдэжэ байна.

В. ШИТИКОВ.

Ажалай бүтээсэ дээшэлнэ

Улан-Удэ станциин локомотивна сигнализациин цехын (начальнигынь нүхэр С. С. Кочунасон) 4 бригада коммунистическэ ажалай бригадын нэрэ абахын түлөө үсэд шангаар ажаллажа эхилбэ.

Эдэ бригадын гэшүүд, хамтадаа 15 хүдэлмэришэд тусхай уялгануудые абанхай. Ажалладаг түхеэрэлгэеэ эрхимээр харууһалха, политическэ мэдэрэлээ, ажалайнгаа мэргэжэл шадабариие саг үргэлжэ дээшэлүүлхэ, тус бүридөө хоёр-хоёр мэргэжэлтэй болохо зорилго табина. Ажалшадай өөһэдынгөө хүсөөр гэр байра баридаг газарта 1959 ондо эдэ бригадануудай гэшүүн бүхэн 30 часһаа доошо бэшэ хүдэлхэ байна. Гадна гэртээ, ниитын газарта, ажал хүдэлмэридөө бултанда жэшээ харуулжа ябаха, мүн 1959—1965 онуудай туршада бригадануудай гэшүүн бүхэн дунда, дээдэ һургуули дүүргэхэ түсэбтэй.

Партиингаа ээлжээтэбэшэ XXI съездые ажалай эрхим бэлэгээр угтаха гэһэн мүрысөөндэ ороод, коммунистическэ ажалай бригадын нэрэ абахын түлөө тэмсэжэ эхилһэн эдэ бригадануудай хүдэлмэришэд мүнөөнһөө илгаран гаража, халаанайнгаа даабариие үдэр бүхэндэ эрхим шанартайгаар үлүүлэн дүүргэнэ.

В. Афанасьев.

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XXI съездые угтуулан

„1959—1965 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ даабарита тоонууд тухай“ нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдые съездын урда тээ зүбшэн хэлсэлгэ

* *

Арга боломжонууд булта хэрэглэгдэхэ ёһотой

(Баргажанай аймагай партийна эдэбхитэдэй суглаанһаа)

Партийна эдэбхитэдэй суглаан боложо, КПСС-эй ЦК-гэй ноябриин Пленумэй материалнууд зүбшэн хэлсэгдээ.

Баргажанай леспромхозой директор нүхэр Ильин 7 жэлэй түсэбөөр предприятиингаа урда ямар зорилгонуудай табигдажа байһые хөөрэжэ зуураа, модо бэлэдхэхэдээ хэяһа гаргахаяа болихо тухай хэлэбэ.

—Ой соо модо отолходоо богонёор тайрагдаһан, нарин модонуудые ехээр хаядаг байнабди. Манай отолһон модоной 30—35 процентнь хэндэшье хэрэггүй өөр хаягдана,— гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Саашань нүхэр Ильин **иимэ богони тайрадаһануудые хаянгүйгөөр түмэр харгын шпалнуудые, хайрсагуудай хабтагайнуудые болон бусад зүйлнүүдые хэжэ байха дурадхал** «Забайкаллес» комбинадта оруулха тухай хэлээ. Мүн **хуһа модо отолжо бэлэдэдэг болохо тухай** асуудал табиба. Баргажанай адагай загаһанай комбинадта электростанци баригдажа байнхай. Энэ станцие хүдэлгэхын тулада хэдэн зуун модоной газарһаа шулуу нүүрһэ зөөгдэхэ болохонь. Тиихын орондо **энэ станциие түлеэгээр хүдэлгэхэ хэрэгтэй байгаа гэжэ нүхэр Ильин** дурадхаба.

Тарялан, сабшалангуудаа утэгжүүлжэ, ургасыень дээшэлүүлхэ, тиигэхэ зуураа **ногоогоор (гансал үбһэн болгонгүй), силос ехээр дарадаг болохо** дурадхал «Звезда» колхозой партийна организациин секретарь нүхэр Бородников, хүдөө ажахын инспекциин главна зоотехник нүхэр Лауль гэгшэд оруулба.

Тиихэдэ нүхэр Бродников **жэшээ болгон харуулжа байха мал ажалай тухай пункт бии болгохо** тухай дурадхал оруулба. Ажалай түрүү дүй дүршэлые, наукын туйлалтануудые хайшан гэжэ хэрэглэжэ, хүдэлмэридөө нэбтэрүүлжэ байдагыень колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, малшад иимэ пунктда ерэжэ үзэжэ нюдөөрөө хаража этигэжэ, һайнаар ойлгожо абаха байгаа.

Нүхэр Бродников **Баргажанай, Курумканай аймагуудые нэгэдүүлхээр саг болоо** гэжэ һанамжаяа хэлээ.

—Нүхэр Хрущевой элидхэл дотор загаһа барилгые һайжаруулха хэрэгтэ горьтой анхарал табигдана,—гэжэ Баргажанай адагай загаһанай комбинадай ахалагша инженер нүхэр Багинов хэлэбэ.—Тэдэ һүүлэй үедэ Байгал далайн загаһан хомор боложо байна. Загаһа үсхэбэрилдэг болохо асуудалда онсо анхаралаа хандуулха ёһотойбди. **Чивыркуй гол дээрэ загаһа үсхэбэрилхэ станци барилгые яаруулхаар саг болоо.**

В. Орлов.

Улан-Удын модоной заводойхид партиин XXI съездын хүндэлэлдэ мүрысэжэ, жэлэйнгээ даалгабарине нэгэ һараар урид дүүргээ. Хэдэ хэдэн бригада, тэрэ тоодо нүхэр Г. М. Ермолаевай бригада жэлэйнгээ даалгабарине ноябриин 28-да дүүргэбэ.
Зураг дээрэ: бригадир Г. М. Ермолаев ажаллажа байна.

Л. Хайдуровай фото.

Уйлэдбэреэ үргэдхэхэ хүсэлэнтэй

Уржадэр Улан-Удын шэлэй механизированнэ заводой хүдэлмэришэдэй, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй, эндэхи барилгын трестын хүдэлмэришэдэй хамтын суглаан болобо. Түс суглаан дээрэ партиин обкомой секретарь **А. У. Хахалов** КПСС-эй XXI съезд дээрэ нүхэр Н. С Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдээр үгэ хэлэһэн байна.

Нүхэр Хахалов долоон жэлэй түсэбөөр Эхэ оронойнай ажахын, илангаяа промышленностиин үзэгдөөгүй ехээр хүгжэхэ байһан тухай тогтожо хэлээ. Тэрэ тоодо Улан-Удын шэлэй заводой үйлэдбэри ерэхэ долоон жэл соо нилээд үргэдхэгдэжэ, шэлэй утаһан, сталлинит гэжэ шэл үйлэдбэрилэгдэдэг болохо. Тиихэдэ шэлэй нюур талые мүлихэ үйлэдбэри хэрэглэгдэхэ байна.

Үгэ хэлэһэн заводой главна инженер нүхэр **Пузенко** парти, правительствынгаа хараалһан долоон жэлэй түсэбые һайшааха зуураа, заводой үйлэдбэрие үргэдхэхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулаа. Хүдэлмэришэн нүхэр **Халзаев** продукциин өөрынь үные химдаруулха тушаа хэлээ. **Модоной заводһоо хабтагай абажа, өөһэдтөө шэл багсалха хайрсагуудые бүтээнэбди. Тэрэшэлэн городой бусад предприятинууд модон амһарта өөһэдөө бүтээжэ хэрэглэнэ. Тиихын орондо эдэ амһарта, хайрсагуудые нэгэ газарта бүтээжэ, предприятинуудые хангадаг болоо һаа, продукциин өөрынь үные химдаруулха нэгэ арга бии.**

Заводой машинно-ванна цехын начальник нүхэр **Горбатенко** барилгын трестын хүдэлмэрие эрид һайжаруулха тушаа дурадхал оруулаа. **Мүнөө баригдажа байһан газогенераторна станци, шихтэ бүридхэхэ цех хоёрые ашаглалгада түргөөр оруулаад байбал, 1960 ондо энэ завод 7 миллион дүрбэлжэн метр шэл үйлэдбэрилхэ аргатай болохо.**

Суглаанда хабаадагшад КПСС-эй XXI съезд дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлые һайшааһан, үйлэдбэридөө байһан арга боломжо зүбөөр хэрэглэхэ гэһэн шиидхэбэри баталан абаа.

В. Попов.

Мяханай малай гүүртэнүүдые эмхидхэхэ

Мал ажал үсхэбэрилдэг Закаменай аймагай колхозууд мяха бүри ехээр абадаг болохын тула гүрэндэ худалдаха эбэртэ бодо малай тусхай гүүртэнүүдые эмхидхэнэ. Тэндэхи «Байгал», «Коммунизм», «Родина» колхозууд тус бүридөө 300—400 толгой эбэртэ бодо мал бэлшээн тарглуулха гүүртэнүүдтэ илгаад байна.

Долоон жэлэй түсэб тухай партиин XXI съезд дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдые аймагай колхознигууд зүбшэн хэлсэжэ байхадаа дурадхал, һанамжануудаа оруулна. Тиигэжэ һү багаар гарадаг аад, **мяхалиг томо бэетэй үнеэдые мяханай малай тусхай гүүртэнүүдтэ илгаад, тугалыень эхэдэнь табижа түлжүүлхэдэ зохистой** гэжэ хэлсэгдээ. Зүгөөр иимэ үнеэд зунай сагта һүөөрөө нэгэ бэшэ, хоёр тугал садхааха аргатай байдаг. Тиимэ хадань һаагдадаг **үнеэдэй тугалнуудые мяханай үнеэдтэ табижа хүхүүлхэдэ болохо** байна гэжэ «40 лет Октября» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Р. Зундуев һанамжа оруулба. Урдань тугалнуудые эхэһээнь һалгаажа түлжүүлхэдээшье, тэдээндэ 4 һарын туршада эхынь һү эдюулдэг байгаа гээшэ ааб даа. Харин эдэ тугалнуудые мяханай үнеэдтэ хүхүүлхэдэ һү һаалга дээшэлхэ болоно.

Тугалнуудые эхэдэнь табижа түлжүүлхэ гүүргын мал адуулагшадай түлөөһые шэнээр зохёобол һайн һэн. Энэ ушарта үнеэдэй, тугалнуудай шэгнүүрэй нэмэһэн хэмжээгээр ажалайнь түлөөһэ үгэдэг болоо һаа яаха юм.

Тарган, һайн мяха ехээр абадаг, гүрэндэ тушаадаг болохын тула аймагай колхозуудта хайнаг мал олоор үсхэбэрилхэ арга боломжо бии. Һарлагуудые нютагай үүлтэрэй малтай шуһа нэгэдүүлхэдэ, Закаменай эрхэ байдалда тааранги, хүйтэндэ тэсэмгэй хайнаг үхэр бии болодог. Нютагай үүлтэрэй малда орходоо хайнагууд мяхалиг томо бэетэй гээшэ. Ерэхэ долоон жэлэй туршада иимэ мал олоор үсхэбэрилдэг болоёл гэжэ колхознигууд дурадхана.

Д. Аюшеев.

Ажалшадай дурадхалнууд

Улан-Удэ станциин хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай суглаан һаяхан үнгэргэгдэжэ, партиин XXI съезд дээрэ Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүд зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Нэгэ предприятиһаа өөрынгөө дураар хүдэлмэришэнэй ондоо газарта хүдэлхэеэ ороходонь, таһалгаряагүй хүдэлжэ ябаа гэжэ тоолобол яахаб. Хүдэлмэришэнэй саг зуура үбшэлөөд, ажал хэхэ аргагүй болоод байхадань, 12 жэлһээ дээшэ хүдэлһэн хүнүүдтэ салин хүлһыень хүсэдөөр түлэхэ гэжэ хүдэлмэришэд хэлээ.

В. Афанасьев.

Хонин ажал хүгжөөгдэнэ

Шобогор хурса оройтой орьёл торьёл һарьдаг үндэр ууланудай хормойдохи үзэсхэлэнтэ һайхан гол нугын дунда Ленинэй нэрэмжэтэ томохон колхоз оршоно. Энэ хадаа Курумканай аймагай эгээл хойто захын баян дэлгэр ажахы юм. Бурядай түб хото—Улан-Удэһээ аяар табан зуугаад километрын газарта байдаг энэ колхоз ажахынгаа, соёл культурынгаа талаар эршэмтэй түргэнөөр һалбаран хүгжэжэ, республикынгаа түрүү зэргын ажахынуудай нэгэниинь болон суурханхай.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гол һалбаринь хонин ажал юм. Мүнөө бии байгаа 24 мянгаад хонин һүрэгынь 37 отара боложо хубааргаад, Дырээн гэжэ нютагай уужам үргэн тала дайдаар атарлан бэлшэжэ ябадаг. Дырээнэйхид анханһаа хойшо иимэ олон хонидтой байгаа бэшэ, харин хорёод жэл соол шударгы бэрхээр ажаллажа, колхозойнгоо баялиг—хонин һүрэгөө олошоруулжа шадаа юм.

1952 ондо энэ колхоз оройдоол 7 мянгаад хонитой байгаа. Тэрээнһээ ноохо тон багаар хайшалжа абадаг, олзо доходшье мүртэй оруулдаггүй һэн. Юундэб гэхэдэ нютагай үүлтэрэй хонидынь ноохо багатай бэлэй. Иимэ байдалые саашадаа тэсэхын аргагүй байһан туладань колхозой правлени болон партийна организаци хонин ажалаа олзо доход ехэтэй һалбари болгохо гэжэ шиидээ. Тиигэжэ хонидоо бүри олошоруулхын хажуугаар, үүлтэрыень һайжаруулжа захалаа. Эрхим шанартай ноохотой хэдэн арбаад хусануудые худалдажа абаад, хонидоо имагтал искусственна аргаар ороондо оруулдаг болоо. Байра байдалыень, харууһалга, эдеэлүүлгыень нилээд һайжаруулаа. Ажалдаа үнэн сэхээр хандадаг, дүршэлтэй хүнүүд хонишоноор томилогдоо. Мүн һайн үүлтэрэй түлнүүдые илгажа, тусгаар отаранууд болгоод, үлэмжэ һайнаар харууһалжа захалһан байна.

Эдэ бүхы хэмжээ-ябуулгануудай ашаар хурьгадые абаха, түлжүүлхэ хүдэлмэри урда урдынхиһаа нилээд һайжаржа, хонидойнь тоо толгой олошорбо. Жэшээнь, 1952 онойхидо орходоо мүнөө хонидынь дүрбэ дахин шахуу олон болоо. Тиигэжэ эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 117 хонид тоологдоно.

Хонидой түргэнөөр үдэн олошорхын хажуугаар үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри анхаралтайгаар ябуулагдана. Һайн үүлтэрэй, ноохо ехэтэй эхэ, эрье хонид олоор үсхэбэрилэгдэнэ. Иигэжэ мүнөө хонидынь барандаа шахуу нарин, нарибтар ноохотой болгогдоо. Тэрэшэлэн жэл ерэхэ бүри ноохо ехээр хайшалжа абадаг болобо. Ноохонойнь шанар улам һайжарна. Жэшээнь, 1953 ондо колхозой хонин бүриһөө хоёр килограмм тухай ноохон хайшалагдаһан һаа, 1958 ондо 4 килограмм үлүүтэй нарин, нарибтар ноохон абтаһан байха юм. Зарим отара, бригадануудта бүри ехэ ноохон хайшалагдана. Жэшээлхэдэ, нүхэр Сандановай хүтэлбэрилдэг комплексно бригадынхид хонин бүриһөө 5 килограмм 500 грамм ноохо хайшалжа абаа. Тиихэдэ зарим түрүү хонишод, жэшээнь, ахалагша хонишон Бадмаевагай отара хонин бүриһөө 6 килограммһаа һайса үлүү ноохо абаа. Хонишод Чимитова, Очирова болон бусад бага бэшэ ноохо хайшалһан байна.

Хонишодойнгоо оролдолгын ашаар тус колхоз 800-гаад гаран центнер нарин, нарибтар ноохо энэ жэлдэ гүрэндөө тушаагаа. Энээнэйнгээ түлөө 3 миллион 300 мянга гаран түхэригэй олзо доход оруулба. Энэ мэтээр колхозой бүхы олзо доход 1958 оной 10 һарын турша соо 5,5 миллионһоо дээшэ болоо. Энээнтэй хамта колхознигуудай ажалта үдэрэй түлбэри улам дээшэлнэ. Жэшээнь, 1952 ондо колхознигуудай ажалта үдэр бүхэндэ 1 түхэриг үгтэһэн һаа, 1957 ондо 8 түхэриг 50 мүнгэн хубаагдаһан байна. Энэ жэлдэ бүри ехэ мүнгэн хубаагдахаар хараалагдана.

Колхозой бүхы хонишод гурбан жэлэй зоотехническэ курсада һуража, мэргэжэл шадабаряа саг үргэлжэ дээшэлүүлнэ. Олохон хонишодынь аймагайнгаа центртэ эмхидхэгдэһэн курсада һурана. Дүй дүршэлтэй, өөрынгөө хэрэгтэ ёһотой мастернууд болоһон хонишод эндэ олон бии. Тэдэнэй тоодо Насагма Дугдапова, Очирма Ачитуева, Дулма Елбенова, Надежда Бадмаева болон бусад оролсоно.

Дүй дүршэлтэй, үнинэй хонишодһоо залуушуул гээгдэнэгүй. Комсомолшууд Дулма Цырендоржиева, Лиза Дансоранова, Мария Бадмаева болон бусад оролдосотой һайн ажалаараа колхозойнгоо баялигые арьбадхана.

Артелиин правлени болон партийна организаци шэн зоригтой ажал хүдэлмэреэрээ ниитынгээ баялигые улам арьбадхажа байдаг малшадаа урмашуулха, байра байдалыень һайжаруулха гэжэ ехэ оролдодог юм. Хонидоо тобир тарганаар байлгажа, олон хурьга абаһан, ноохо ехээр хайшалһан хонишод ажалта үдэрһөө гадна, нэмэлтэ түлбэри ехээр абана.

Малай гүүртэ, отарануудаар энэ жэлдэ байрын гэрнүүд, культбазанууд, банинууд олоор баригдажа байна. Уланхан гэжэ нютагта 150 хүнэй һууритай клуб баригдажа дүүрээ. Колхознигууд-малшадай хэдэн шэнэ гэр гүүртэ, отарануудаар баригдаба. Холын үбэлжөөнүүдтэ 2 культбаза баригдажа, тэндэ соёл гэгээрэлэй горьтойхон хүдэлмэри ябуулагдана. 1959 он болотор Кучигээр гэжэ нютагай аршаан дээрэ өөрын амаралтын байшантай болохо юм. Эндэ 3 квартиратай ехэ байшан баригдажа эхилээ. Мүн эндэ ванна, столово гэхэ мэтын олон барилганууд хэгдэжэ байна.

Мүнөө үедэ партийна организациин үүсхэлээр **колхознигуудые өөрын библиотекэтэй болгохо хүдэлмэри эхилэгдэнхэй. Энэ жэлдэ 50 комплект библиотечкэ худалдагдажа абтаад, колхознигууд-малшадта тараагдажа үгтөө.**

Тэрэшэлэн хонидой байрануудые бариха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдана. Энэ жэлдэ тус тустаа 600-гаад эхэ хонидой байха 3 байра баригдажа дүүрээ. Энээнһээ гадна, хуушан барилгануудынь һайнаар заһагдажа, дулаалагданхай.

Хонидойнгоо олошорхотой хамта, тэдэнээ хото хорёогоор хангаха зорилготойгоор саг үргэлжын барилгын бригада эмхидхэгдэнхэй. Барилгашад үбэлдөө модо, шулуугаа хүсэд бэлдээд, зундаа барилгаяа хэдэг юм.

Мүнөө эндэхи хонишод КПСС-эй XXI съезд дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэхэ элидхэлэй тезисүүдые ехэ анхаралтайгаар зүбшэн хэлсээд, **1965 он болотор 40 мянган хонитой боложо, ноохо хайшалалгаяа 2—2,5 дахин дээшэлүүлхын түлөө тэмсэжэ байна.**

Ц. Дамбаев.

ПАРТИЙНА КОНФЕРЕНЦИНҮҮДҺЭЭ

Ажахыгаа эрид хүгжөөхын түлөө

Бичурын аймагай XVI партийна конференци боложо, КПСС-эй айкомой секретарь нүхэр **Большаков** тоосоото элидхэл хээ.

Байгша ондо эндэхи колхозууд, хониной совхоз аймагайнгаа XV партийна конференци дээрэ табигдаһан зорилгонуудые бэелүүлхэ талаар зарим тэды амжалта туйлаа. Аймаг дотор ороохо таряа абалга нилээд дээшэлээ. Энэ жэлдэ хамта 34 мянган тонно таряан абтаа гэхэ гү, али нёдондонойхиһоо 2 мянган тонноор ехэ болоо. Энэ үедэ сахарай свёклын ургаса 2400 тонноор, овощиин—400 тонноор дээшэлһэн байха юм. Ургасын дээшэлһэнэй ашаар аймагай колхозууд, совхоз гүрэндэ таряа худалдаха түсэбөө уридшалан дүүргэжэ, хамта 80 гара мянган центнер таряа тушаагаа. Мүнөө аймагай колхозууд ерэхэ жэлэйнгээ тарилгын үрэһэ хүрэнгые хүсэд бэлэдхээд байна.

Малһаа ашаг шэмэ абалга нилээд дээшэлбэ. Үнгэрһэн 10 һарын турша соо һү һаалга нёдондонойхиһоо 351 тонноор, мяха —252 тонноор, ноохо хайшалалга—29 тонноор нэмээгдээ.

Гэхэтэй хамта, элидхэлшэ болон үгэ хэлэгшэд ажал хүдэлмэридөө горьтойхон дутагдалнуудай бии байһаниие элирүүлбэ. Аймаг дотор үшөө олон колхозууд ороохо таряанай ургасые дээшэлүүлхэ талаар бага хүдэлмэри ябуулна. Зарим колхозууд, жэшээлхэдэ, Чапаевай, Круминай, Кировэй (Харлан) нэрэмжэтэ колхозууд гектар бүриин оройдоол 5—6 центнер ургаса хуряаба. Иимэрхүү бирагүй ургаса абаһан колхозууд үшөө бии.

Яахадаа ороохо таряанай бага ургаса абтанаб гэхэдэ, таряалангай газар багаар уһалагдана. Тэрэнэйнь оройдоол 2350 гектарынь уһалагдаа. XIX партсъездын нэрэмжэтэ, «Защита мира» колхозууд 800—800 га газар уһалха байгаад, хахад хубииеньшье уһалангүйгөөр тарилга хэһэн байна. «Заря коммунизма», «Победа» колхозууд газар уһалха хүдэлмэри ябуулаагүй байшоо. Хэрбээ аймаг дотор уһалагдаагүй үлөөшэ 2895 гектар таряалангай уһалагдаад, тарилга хэгдэһэн байбал, гектар бүриин 15 центнерһээ дээшэ ургаса сохом абтаха байгаа.

Мүн мал ажалые хүгжөөхэ, тэрэнэй ашаг шэмэ абалгые дээшэлүүлхэ талаар аймаг дотор арга боломжо ехэ байгаа. Һү һаалгые абаад үзэе. Үнгэрһэн һаранuудта Логовскиин нэрэмжэтэ колхоз һү абалгаяа нёдондонойхиһоо 18 процентээр дээшэлүүлээ гэхэ гү, али үнеэн бүриһөө 1600 килограмм һү һаагаа. Харин тиихэдэ Круминай, Сталинай (Мэргэнтэ) колхозууд һү һаалгаяа нёдондонойхиһоо үнеэн бүридэ 300—300 килограммаар доошолуулһан байха юм. Мяха абалгаар баһал олон колхозууд гээгдэжэ ябана.

Малда үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ талаар аймаг дотор бага хүдэлмэри ябуулагдана гэжэ хэлэхээр. Байгша үбэлжэлгын үедэ колхозуудай мал бүдүүн тэжээлээр 62 процент, шэмэтэ тэжээлээр 57 процент хангагдаад байнхай. Кукурузын ургаса багаар абтана. Аймаг дотор Сталинай (Ново-Сретенск), Кировэй (Бичура) нэрэмжэтэ колхозууд гектар бүриин 72—83 центнер ургаса ургуулаа.

— Шугы бургааһа сэбэрлэжэ, сабшалангай газарые үргэдхэхэ талаар бага хүдэлмэри хэгдэнэ. Манай колхозой сабшалангай гурбанай нэгэ хубинь шугы бургааһанда дарагдажа байна. Аймаг соомнай тусхай машина, зэмсэгүүд байдаггүй гээшэ. Энээн тушаа РТС-эй, аймагай партийна, советскэ органуудай хүтэлбэрилэгшэд ямаршье хэмжээ абанагүй,— гэжэ делегат **Афанасьев** хэлэбэ.

Хүдөө ажахын инспекциин ажалаа һулаар эмхидхэжэ байдагые Ждановай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр **Бадмаев** шүүмжэлээ.

— Инспекциин мэргэжэлтэд колхоздомнай туһаламжа багаар үзүүлнэ. Ажалай түрүү дүй дүршэл олоной шадабари болгон нэбтэрүүлхэ талаар инспекци горьтой хүдэлмэри ябуулха ёһотой байгаа,— гэжэ тэрэ хэлэбэ.

***

Эмхидхэлэй пленум дээрэ КПСС-эй айкомой нэгэдэхи секретаряар **В. Г. Большаков**, секретарьнуудаар **Е. М. Федотов, Д. Н. Берденников** гэгшэд һунгагдаа.

Хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие шангадхаха

Эдэ үдэрнүүдтэ Улан-Удын Октябрьска районой коммунистнууд КПСС-эй ЦК-гэй ноябриин Пленумэй материалнуудые зондо һайнаар тайлбарилан ойлгуулха талаар ехэ хүдэлмэри ябуулжа байнхай. Тиимэһээ һая боложо үнгэрһэн партийна конференци дээрэ тоосоото үе соо хэгдэһэн хүдэлмэри зүбшэн хэлсэгдэхэһээ гадна, ерэхэ долоон жэл соо юу хэхэ, ямар гол зорилгонуудые урдаа табиха байһан тухай хөөрэлдөөн болоо.

Саашадаа ажалшадые коммунистическэ ёһоор хүмүүжүүлхэ, залуушуулда эрдэм ном заахадаа ажал хүдэлмэридэ дуратайгаар һургаха тухай асуудал онсо анхаралтайгаар хэлсэгдэбэ. Район дотор культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри үшөөл һулаар ябуулагдана гэжэ ехэ шүүмжэлэл болоо.

—Зоной дунда политическэ, культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэ партиин райком, зарим партийна эхин организацинууд анхаралаа табинагүй,—гэжэ делегат нүхэр **Филатов** хэлэбэ,—Мебельнэ фабрикын партийна организаци хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие тон муугаар ябуулна. Энэ ушарһаа эндэ ажалһаа таһарха, хүндэгүй шалтагаанаар хүдэлмэридөө гарахагүй, илангаяа залуушуулай зүгһөө архидаха, хэрэлдээ шууяа татаха баримтанууд али олон үзэгдэжэ байдаг.

Һургуулинуудта ном заалгые үндэһөөрнь һайжаруулха тухай асуудалые шиидхэхын урда тээ партиин ЦК-гэй зоной үзэмжэдэ табиһыень ехээр зүбшөөжэ, һайшаажа байһан тухайгаа олон хүн хэлэбэ.

Һургуулинуудые ажабайдалтай нягта холбоотой болгожо, ажал хүдэлмэридэ дүтэлүүлхэ гээшэ тон зүб,— гэжэ нүхэр **Храмов** хэлээ.— Энэ тон шухала асуудал. Тиимэһээ энэ гансашье арадай гэгээрэлэй органуудай хэрэг бэшэ, бүхы зоной хамааралсаха хэрэг гээшэ. Үхибүүдтээ эрдэм номдо һураха, ажал хүдэлмэридэ дүршэхэ бүхы арга боломжо бии болгохо ёһотойбди. Һүүлэй жэлнүүдтэ районымнай зоной хэды олошорбошье, шэнэ һургуулинууд баригданагүй. Предприятинууд, ажалшад өөһэдынгөөшье хүсөөр һургуулинуудые бариха аргатай.

Һургуулида ном заалгые һайжаруулха асуудалаар үшөө нүхэд **Попов, Похосоев, Стужин** гэгшэд үгэ хэлэжэ, энэ шухала хэрэгтэ бултадаа хамааралсаха, һургуулинуудта али болохоор туһалха шухала байһан тухай онсолон тэмдэглэбэ.

***

Эмхидхэлэй пленум боложо, КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретаряар нүхэр **Ф. И. Оглоблин**, секретарьнуудаар — нүхэд **А. К. Петчинова, В. А. Кузнецов** гэгшэд һунгагдаа.

„БУРЯТ ҮНЭНДЭ“ БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

„Юун бииб, юун үгыб“

Иимэ гаршагтай бэшэг манай газетын октябриин 26-най номерой «Халаахай» соо толилогдоһон юм. Кяхтын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гурбадахи комплексно бригадын тоо бүридхэлшэ Лодомпиловай ажалдаа харюусалгагүйгөөр хандадаг, ходо һогтуу ябадаг тухай тэрэ бэшэг соо хэлэгдэһэн байгаа.

КПСС-эй Кяхтын айкомой секретарь нүхэр Хандуевай манай редакцида мэдээсэһэнэй ёһоор, бэшэг соо хэлэгдэһэн баримтанууд булта зүб байба. «Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо кадрнуудтай ябуулагдаха хүдэлмэриин хэр зэргээр эмхидхэгдэһэн тухай» асуудал КПСС-эй Кяхтын айкомой бюрогой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, колхозой кадрнуудые хүмүүжүүлгын дутагдалнууд элирүүлэгдээд, тэрэниие усадхаха тушаа зохихо хэмжээ ябуулга хараалагдаа. 3-дахи комплексно бригадын тоо бүридхэлшэ Лодомпилов уялгаһаа сүлөөлэгдөө.

Ажалшадай гомдол, мэдүүлгэнүүдые саг соонь зүбөөр хаража үзэхэ

Манай газетэдэ иимэ гаршагтайгаар рейдовэ бригадын мэдээсэл толилогдоһон юм. Ажалшадһаа ороһон бэшэг болон гомдолнуудые Мухаршэбэрэй аймагай организацинууд, предприятинууд болон эмхи зургаануудай нобшо удаанаар шиидхэдэг, ажалшадай элирүүлһэн дутагдалнуудые усадхаха хэмжээ саг дары абадаггүй байһан тухай тэрэ статья соо хэлэгдэһэн байгаа.

Энэ статья Мухаршэбэрэй аймсоведэй гүйсэдкомой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, ажалшадһаа ороһон гомдол, мэдүүлгэнүүдтэ хойрогоор хандаһан эмхи зургаануудай, предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ шанга һануулга хэгдэбэ. Гомдол, мэдүүлгэнүүдые тэмдэглэхэ тусхай дэбтэр ойрын сагта бии болгохо, ажалшадай бариһан гомдол, дурадхалнуудые хуулияар хараалагдаһан болзор соонь шиидхэхэ гэжэ аймагай организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд уялгалагдаа.

Һургуулиие шэнэдхэн хубилгаха асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэ

ҮХИБҮҮДЭЭ ЭРДЭМ МЭРГЭЖЭЛТЭЙ, АЖАЛДА АБЬЯАСТАЙ БЭРХЭ БАЙХААР ХҮМҮҮЖҮҮЛЭЭ

☆ ☆

ГҮРЭН ТҮРЫН ШУХАЛА УДХАТАЙ ХЭРЭГ

ургуулинуудые ажабайдалтай боо барисаатай болгохо асуудар КПСС-эй XX съездһээ хойшо үшын алхам хэгдэһэн байна. уралалга, машина, техникэ гэтые үзэжэ эхилһээр ажалда алгатайгаар хандадаг болоһон ээ һургуули бүхэндэ бии байха.

ургуулиин, арадай гэгээрэлэй гые улам һайжаруулха зорил- парти, правительствын гаргатезисүүд тушаа олониитын зүг- шухала шухала дурадхалнууд жо үргэлжэлһөөр. Бишье энээн дашарамдуулан һанаһанаа бэ- хүсэлэнтэйб.

Эдэ тезисүүдые зүбшэн хэлсэ- байхадаа, шадамар мэргэжэл- багшанарай, хүүгэдээ һайнаар үүжүүлдэг түрэлхидэй, һургуу- аа һайнаар туһалжа, жэшээтэ эл гаргаһан колхоз, совхоз бо- предприятиин ударидагшадай дүршэл харуулалсаха шухала.

Манай бурят шэнги үндэһэ танда ород хэлэ шудалалгые һу- ажа болошогүй. Түрэлхи хэлэ- ье орхихо аргагүйнь элитэ. Тии- ямар нэгэн хари хэлэ һайнаар алаа һаа, баһал һайн байна. Хэ- үдые һайнаар шудалха зорил- бурят һургуулинуудта бэлэд- эй класс саашадань байлгаха ала. Энээнһээ урда арбаад жэл бэлэдхэлэй класстай байһанай ар хэлэнүүдые заалгын һайжар- инь дамжаггүй. Республикын ажал болохо мал дээрэ олонхи- бурят зон хүдэлжэ, холо хүдөө- ажаһуудагынь элитэ. Тэдэнэй эд һургуулида оротороо ямар- бэлэдхэлгүй байдаг бшуу.

үдөө бурят һургуулинуудта «бэ- элэй класс байлгаад, таруу гүүртэнүүдһээ суглараһан 7 наһатаниие интернадта абажа, тусхай программаар хүмүүжүүлэн, иимэ класста «бэлдэһэнэйнгээ» һүүлээр нэгэдэхи класста оруулбал ямар һайн байха гээшэб!

3. Шэнээр эмхидхэгдэхэ 8 жэлэй һургуулинууд тон һайн базатай, ойро шадараа тарилгын талмайтай, дархалалгын мастерскойтой, һурагшадай хамтын байратай, багшанарай байрануудтай байха ёһотой.

Тиихэдэ һурагшадынь 200-һаа үсөөн бэшэ байхаар хараадуулжа түсэблэхэ.

4. 8 жэлэй һургуули дүүргэһэн 15—16 наһатай үхибүүд колхозуудта хүдэлхэеэ ошохо уялгатай болоно. Тэдэниие бэлэдхэлтэйгээр угтаха, дүршэлтэй хүнүүдтэ найдан хүмүүжүүлхэ, «гарынь ганзагада, хүлынь дүрөөдэ» хүргэхые колхозой ударидагшадта уялгатаар даалгаа һаа һайн байгаа бэшэ гү?

5. Хүүгэдые ажабайдалтай нягта холбоотойгоор эрдэм номдо һургаха, ажал хүдэлмэридэ дүршүүлхын тула бүгэдэ ниитээрээ оролдохо шухала. Нэн түрүүн түрэлхид онсо харюусалгатай байха ёһотой.

«Хүүгэдээ һургажа, эсэгэ
болоорой.
Хүлэгөө һургажа, унаа хээрэй»

гэһэн арадайнгаа сэсэн үгын гүн гүнзэгы удхатай байһые һаная.

6. Эрдэм һургуулиин зайлашагүй шухалые, ажал хүдэлмэриин ашатай туһатайе, һургуулида һуража олоһон эрдэмээ ажал дээрэ хэрэглэжэ шададаг хүүгэдые харуулһан уран зохёол олоор бэшэхэ хэрэгтэй гэжэ һанагдана.

Ц. Номтоев, Яруунын аймагай Үльдэргын долоон жэлэй һургуулиин директор.

„Онсо бэлигтэнэй" һургуули тухай

эзисүүд соо «онсо бэлигтэнэй» ай һургуулинуудые бии болго- ухай хэлэгдэнэ. Манай һанаха- «онсо бэлигтэ», юрын үхибүүд байжа илгабал, хүмүүжүүл- талаар таарамжагүй шэнги. лдэб гэхэдэ, иимэ хүнүүдэй тоо- рогшодой зариманиинь наһа хү- үйдөө «боро юрьеэнэйхидтэ» элхэхэ, бусад олон нүхэдһөө он- тусгаар байдалда ябаха хэбэр- һанал бодолдо эзэлэгдээд, эл- ааша гаргажа магадгүй.

онсо бэлигтэнэй» һургуулинуу- бии болгобол, тэндэ ехэнхидээ эллигентнэрэй хүүгэд даб дээрэ о аргатай байха бэшэ гү? Яаб гэхэдэ, тиимэ үхибүүд гэртэ- ара хүдэлмэри хэдэггүй, тэрээн- сүлөөлэгдөөд, ном сааһа дэр- лэ һуудаг ха юм. Программаар эн материалнуудаа һайса сээ- эдэг, дабтадаг дээрэһээ эрхи- һураха аргатай байдаг. Зарим предмедые хүүгэдэйнгээ ойл- үй хүжүүн байбалнь, тусхай а-репетиторнүүдые абажа гэртээ заалгадаг ушар бии. «Тусгаар бэлигтэнэй» һургуулиин эмхидхэгдэбэл, зарим үхибүүд зорюута бэлдэжэ байгаад, яажашье һаань тэндэ орохо гэжэ оролдодог болохо. Илангаяа хара хүдэлмэридэ дурагүй заримашуул иимэ зохидгүй бодолдо эзэлэгдэхэ бэшэ гү? Үхибүүдэй «онсо бэлигтэй» байһаниие абаһаар тодорхойлжо болохогүй гэжэ һанамаар. Залуудаа онсо тодорхой шэнжэ харуулаагүй аад, наһатай болоһон хойноо эрдэм ухаанда, бусадшье юумэндэ хубилалта хэдэг үсөөн бэшэ хүнүүд байдаг ха юм.

Тиимэ хадань, «онсо бэлигтэнэй» һургуулинуудые эмхидхэнгүй, харин уран зурагай, хүгжэм, хатарай болон бусад мэргэжэлэй талаар тусхай һургуулинуудые эмхидхэбэл зохистой гэжэ һанагдана. Иимэ һургуулинуудта эрдэм соёлой, искусствын элдэб мэргэжэлдэ дуратай үхибүүд тусхай бэлэдхэл абажа, бэлиг шадабаряа хүгжөөхэ аргатай байха бэшэ гү?

Д. Булатов, үхибүүдэй эсэгэ.

☆ ☆

Һургуули профсоюз хоёрой холбоо барисаан

Үхибүүдые хүмүүжүүлгэ гүрэн түрын удха шанартай хэрэг мүн. Тиимэһээ Баргажанай аймагай ниитын организацинууд үхибүүдээ хүмүүжүүлгэдэнь түрэлхидтэ тодорхой туһа хүргэдэг болоожо байна.

Гүрэнэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай районно комитедэй үргэн заседани һаяхан болоожо, профсоюз һургуули хоёрой холбоо барисаан тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдээ. Зарим түрэлхидэй үхибүүдээ зүбөөр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ зохихо анхарал хандуулдаггүй, хэр зэргээр һуража, һургуулидаа ямар жаяг заршамтай байһые мэдэхэ гэжэ оролдодоггүй, багшанартай хөөрэлдэдэггүй байба.

Саашадаа профсоюз һургуули хоёрой хоорондохи холбоо барисаае улам бэхижүүлхэ, һурагшадые зүбөөр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ниитын организацинуудай анхаралые хандуулжа, һургуули болон түрэлхидтэ туһалха гэжэ хэлсэгдээ.

М. Гроссман.

Гунга ЧИМИТОВ

УРАН ГАРТАН

Мухаршэбэрэй „Үнэн" колхозой 8 дархашуулда

Эхэ орон соом барилганууд бодожо,
Энхэ амгалан ажал бурьялан бусална.
Эрхим урашуул хизаарһаа хизаар ошожо,
Эршэ зоригоо, шадабаряа харуулна.
Ажалай үндэр илалтын
Алдар солые магтаха,
Алтан гарта нүхэдэйнгөө
Арюун нэрые дурдаха
Иимэ золтой байһандаа
Ирагуу дуугаа татанам даа.
Байгалайм үмэнэ барилганууд бодожо,
Баатар омог ажалай сууряан зэдэлнэ.
Байшан город хуяг дуулгаа үмдэжэ,
Балтын абяа, заводой дохёо шэдэлнэ.
Ажалай үндэр илалтын
Алдар солые магтаха,
Алтан гарта нүхэдэйнгөө
Арюун нэрые дурдаха
Иимэ золтой байһандаа
Ирагуу дуугаа татанам даа.
Хабтагай Түгнэдэм барилганууд бодожо.
Харуул, һүхэ, хюрөөгэй эгшэг тарана.
Халуун зүрхэм урма баяраар халижа,
Хабатай һайхан юрөөл үгэнүүд гарана.
Ажалай үндэр илалтын
Алдар солые магтаха,
Алтан гарта нүхэдэйнгөө
Арюун нэрые дурдаха
Иимэ золтой байһандаа
Ирагуу дуугаа татанам даа.

Улан-Удын түмэр замай 65-дахи һургуулиин 8-дахи «Б» классайхид багша И. А. Супонь гэгшын хүтэлбэри доро түмэрөөр дархалдаг мастерской соогоо хэшээл хэжэ байна. **Л. Хайдуровай** фото.

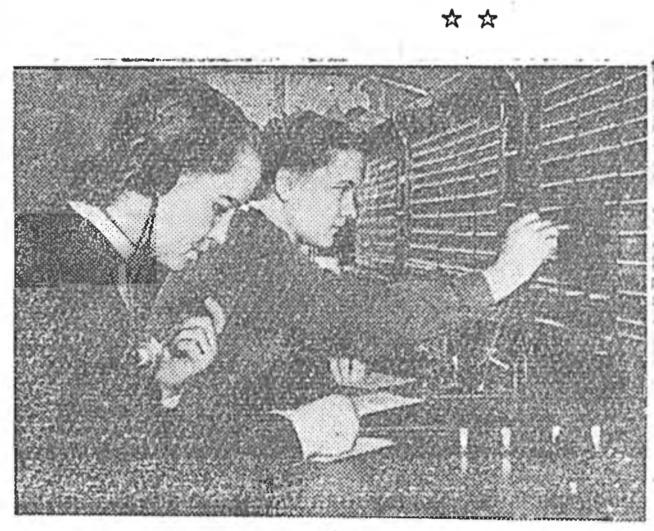

Смоленск. 25-дахи дунда һургуулида һуралсалай болзор нэгэ жэлээр һунаагдаа.

Зураг дээрэ: 9-дэхи классай һурагша Лариса Добродова (зүүн гарһаа), 10-дахи классай һурагша Нина Данюшенкова телефонисткын мэргэжэлтэй болохын тула город хоорондын коммутаторта хүдэлжэ байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Тиимэл байха ёһотой...

Би олон үхибүүдтэй хүм. Тэдэнэй гурбан аханарынь 7—9-дэхи класс дүүргээд, хүдэлмэридэ ороһоор үнихэн болонхой. Удаалагша нэгэниинь —3-дахи, нүгөөдэнь—2-дохи, гурбадахинь «бэлэдхэлэй» классуудта һурана. Үшөө хоёр үхибүүднай һургуулиин наһа гүйсөөдүйхэн байна. Хүүгэдээ шадаал һаа эрдэмтэй, ажалша хүнүүд болгохо гэжэ түрэлхидынь саг үргэлжэ оролдодог гээшэ. Гэхэтэй хамта эрдэмтэйшье һаа, ажал хэдэггүй хүн хүндэ тоогдохоёо болинхой. Тиимэл байха ёһотой.

Һургуулинуудые хубилган, һуралсалые ажабайдалтай нягта холбоотойгоор эмхидхэдэг болохо, хүүгэдые багаһаань ажалда дадхаажа, хүмүүжүүлхэ гэһэн парти, правительствын тезисүүд гараад байна. Энээн соо эгээл һайн, тон зүб заабаринууд үгтэнэ, эрилтэнүүд хэгдэнэ. Үхибүүд багаһаа хойшо юрын, багахан ажалда хабаадахадаа, тэрээниие заалгахадаа, юун хайшан гэжэ хэгдэдэг бэ гэжэ ойлгохо тудамаа юумые сэгнэжэ шададаг, юумын оншые оложо хэдэг болохо бшуу.

Багаһаа шадал соохоноо ажал хэдэг үхибүүд хүдэр, солбон бэетэй, зүрхэлиг болодог юм гэжэ түрэлхид һайн мэдэнэ. Эгээл тиимэһээ һуралсалай түрүүшын шатын—8 жэлэй һургуули дүүргэтэрээ багшанарай хүтэлбэри доро ажалай удха шанарые ухаалан ойлгожо, тэрээндэ дуратайгаар хүмүүжүүлэгдэхэ зэргэтэй. Тиигээд байбал, саашадаа үлэшын дунда гү, али тусхай һургуулинуудта ажалһаа һамшангүйгөөр һураха дүршэлтэй болохол.

Үхибүүдээ ажалда дуратайгаар һургаха гэһые ехээр һайшаанаб. Өөһэдын гараар хэһэн юумые харахадаа, һургуулиингаа аша туһые, бүхы юумэнэй яажа бүтэдэг аргые, үнэ сэнгые мэдэхэдээ, юумэндэ нарин, нягта болохо, түрэлхидэйнгөө, зон нүхэдэйнгөө, гүрэн түрынгөө анхарал оролдолгые зүбөөр сэгнэдэг, хүндэлдэг болохо гээшэ.

Бурят үхибүүдтэ түрэлхи хэлэн дээрэнь ном заадаг болоо һаа бүришье һайн һэн. Теэд бурят үхибүүдые бэлэдхэлэй класста ябуулжа, нэгэ жэлыень бараһанай хэрэггүй гэжэ һанагдана. Харахада, бэлэдхэлэй класста үзэһэн тэдэл үзэгүүдээ нэгэдэхидэ дабтаха шэнги болодог. Тиихэдээ үхибүүд саашадаашье иимэл хүнгэхэнөөр «дабталга» хэхэ юумэбди гэжэ һанаад, залхуушаг, зүрхэгүй болошохоор забдадаг.

Ц. Аюрзанаев, Ториин аймагай «Красный Октябрь» колхозой гэшүүн.

Бэлэдхэлэй класс хэрэггүй

Закаменай аймагта 15 эхин һургуули, 3 дунда, 4 долоон жэлэй һургуули бии. Шэнэ хубилалта хэхэдээ даб дээрэ 15 эхин һургуулиие тэрэ зандань орхёод, Михайловска 10 жэлэй һургуулиин орондо 11 класстай ажалай политехническэ һургуули нээхэ гэһэн һанамжа түрэлхид оруулна. Тэрээниие би зохид гэжэ һананаб. Юундэб гэхэдэ тэрэ һургуули шадар, аймаг соогоо томохон колхозуудай нэгэн — тарияншье, малшье ажалаар ехэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз, Михайловска сортовой участок, Городок городой ажахын участок, Закаменай РТС бии. Тиимэһээ хүдөө ажахытай, промышленна предприятинуудтай һурагшадые танилсуулхада таарамжатай байха. Мүн Цакирай дунда һургуулиие 11 класстай политехническэ һургуули болгоо һаа зохихо байна. Энэ һургуулида дүтэхэнэ «Победа» колхоз оршодог. Элдэб янзын эд бараа үйлэдбэрилдэг промкомбинат тэндэнь бии.

Бурят һургуулида бэлэдхэлэй классай саашадаа байһанай хэрэг бага. Үхибүүд биратай юумэ үзэхэгүй аад, бүхэли жэлээ дэмы үнгэргэдэг байна.

Тэрэшэлэн онсо бэлигтэй үхибүүдые тусхай һургуулинуудта эльгээхэ гэһэниие буруушаажа, Улан-Удын 9-дэхи һургуулиин һурагшадай эсэгэ нүхэр С. Черненко гэгшэтэй һаналаа нэгэдэнэб.

Б. Шоёнов, Цакирай дунда һургуулиин һурагшадай эсэгэ.

БАГШАНАРЫЕ БЭЛДЭХЭ ХЭРЭГ ҮНДЭҺӨӨРНЬ ҺАЙЖАРУУЛХА

☆ ☆

А. ДУРИНОВ, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ Бурядай багшанарай институдай педагогикын кафедрые даагша

☆ ☆

ургуулинуудые хубилгаха, арадай гэгээрэлые бүхы дээрэнь хурдар хүгжөөхэ хэрэгтэ совет багшанарай эгээл шиидхэхы үүргэ дүүргэжэ байһаниинь мэдээжэ. КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тезисүүд дотор энэ асуудалда онсо анхарал хандуулагдаһаниинь гайхалтай бэшэ.

Совет засагай тогтоһонһоо хойшо манай республикада багшанарые бэлдэхэ асуудалай амжалтатайгаар шиидхэгдэһэниинь юун дээрэ харагданаб гэхэдэ, эхин, долоон жэлэй, дунда, тусхай мэргэжэлэй олгуулха дунда һургуулинууд дээдэ эрдэмтэй, ажалаа һайн мэдэдэг, дүй дүршэлөөр баян багшанарта булта хангагданхай байна. 1957—1958 оной һуралсалай жэлдэ 6 мянга шахуу багшанар һургуулинуудтамнай хүдэлөө.

Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институт, орон дотороо ондоошье дээдэ һургуулинуудые дүүргэһэн бэлигтэй бэрхэ багшанар өөрынгөө эшэ үндэһые үхибүүдтэ гүнзэгыгөөр ойлгуулдаг, ажабайдалые һайса мэдэдэг, ажал хүдэлмэридөө абьяастай, шадамар багшанарай жэшээ, баримтанууд цөөнгүй олон. Гэбэшье багшанарай институт дүүргэгшэдэй дутагдал бэлэдхэлтэйгээр һургуулинуудта эльгээгдэдэг ушарые һургуулиин хүтэлбэрилэгшэд, түрэлхид, нютагай органууд ходо тэмдэглэдэг. Багшанарые бэлдэхэ хэрэгтэхи гол дутагдалнууд юуб гэхэдэ: һуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие үхибүүдэй дунда ябуулха методикодо зохёоһон анхарал табигданагүй; студентнэр дээдэ һургуулинуудта һуража байхадаа ажабайдал туршалга, багшалхадань тохёолдохо бэрхэшээлнүүд тухай юушье ойлгонгүйгөөр ажаллахаяа ошодог байна; кабинет, лаборатори, тусхай участогуудта, колхоз, совхоз болон предприятинуудта туршалгын хүдэлмэри багаар ябуулагдана; дээдэ һургуулиин багшанар хүгжэм, дуу, уран зураг гэхэ мэтээр мэргэжэлгүй байһан дээрэһээ һургуулинуудта, илангаяа бурят һургуулинуудта хүдэлхэ хүнүүдые бэлдэхэдээ туһа боломоор дүй дүршэл, онол шадабари олгоногүй.

Багшанарые бэлдэхэ хэрэгтэхи дутагдалнуудай нэгэн юуб гэхэдэ, багшанарай институдуудай бүхы хүдэлмэриин хараа шугам таарууу бэшээр табигданхай гэжэ һанамаар. Һүүлэй үедэ багшанарай институдуудай курснуудые олошоруулаад, багшын ажалда хэрэггүй шахуу предмедүүдые олоор заадаг болгоо. Жэшээнь, түүхэ болон хэлэнэй факультедүүдтэ хуушан славян хэлэ, историческа грамматика, ород литературна хэлэнэй түүхэ гэхэ мэтые шудалуулдаг байбашье, бэшэлгэ, хэлэлгэдэ хэрэгтэй грамматика студентнэртэ халирхайгаар заагдана, мүн мүнөөнэй ород болон түрэлхи хэлэнүүд теоретическэ талаһаал шэнжэлэгдээд орхигдоно. Эдэ шалтагаануудһаа болоожо, дунда һургуули дүүргэхэ үедөө алдуугүйгөөр, удха һайнтайгаар бэшэдэг байһан хүнүүд институт дүүргэһэнэй удаа бэшэхэ, уншахадаа урдынхиһаа ахир болошохо ушар тохёолдодог байгаа.

Физикэ, математикын факультедүүдэй һуралсалай түсэб түгэс мэргэжэлтэй багшанарые бэлдэхэ хэрэг гүйсэд хангажа шаданагүй. Жэшээнь, юрэнхы математика, юрэнхы физикэ гүнзэгыгөөр тэндэ шудалагданагүй, теоретическэ шэнжэлэлээр лэ эсэслэгдэнэ. Ушар иимэһээ тэдэ факультедүүдые дүүргэһэн залуушуул дунда һургуулиин программаар үзэгдэхэ математика, физикэ хүсэд ойлгоогүй зандаа институдһаа гарана гэжэ һананаб. Эдэ мэтын дутагдалнууд ондоошье факультедүүдэй һуралсалай түсэбүүдтэ бии байха.

* * *

КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тезисүүдэй удха шанар, уг зорилготой тааралдуулан багшанарай институдай хүдэлмэри шэнэдхэн хубилгажа, багшанарые бэлдэхэ хэрэг эрид һайжаруулхын тула **түбхын түрүүндэ һуралсалай түсэб, программануудта эрид хубилалта оруулха хэрэгтэй. Жэшээнь, түүхэ болон хэлэнэй факультедүүдтэ студентнэрэй хэлэ бэшэгэйнгээ мэргэжэл дээшэлүүлхэ таладань ашатай туһатай байхые бодожо, ород, бурят хэлэнүүдэй хоорондохи илгаае жэшээлэн харуулһан грамматика заадаг болохо хэрэгтэй.** Тиигэхэдэ ород, түрэлхи хэлэнүүдые, мүн хэлэнэй түүхые теоретическэ талаарнь шэнжэлхэ саг хорооходо болохо. Тэрээнһээ гадна үхибүүдэй литература шэнжэлгэ үргэнөөр эрхилэгдэхэ зэргэтэй. **Уран һайханаар уншаха, бэшэхэ, уран зохёолнуудые шэнжэлэн шүүмжэлхэ, үхибүүдтэ харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүдые түхеэрхэ, тэдэнээ шадамараар хэрэглэхэ, дуунай болон хүгжэмэй хэшээлнүүдые һайнаар үнгэргэхэ хэрэгтэ ашатай туһатай асуудалнуудые студентнэрэй семинариин, практическа хүдэлмэриин түсэбүүдтэ оруулмаар гэжэ һанагдана.**

Һургуулида үзэгдэдэг тоо бодолго бодохо, элдэб туршалга хэжэ шададаг болохо, орёо оньһото прибор, зэр зэбсэг, харуулан ойлгуулха хэрэгсэл түхеэрхэ мэтын хүдэлмэридэ физикэ, математикын факультедүүдэй студентнэрые һургаха шухала. Иимэрхүү жэшээ хараагаар ондоошье факультедүүдтэхи һуралсалай түсэбүүдые шэнэдхэн хубилгахаар. Факультедүүдэй һуралсалай шэглэлые шэнэдхэхэ гээшэ мүн лэ шухала асуудал болонхой. Тэдэ түсэбүүд соо хэшээлһээ гадуурхи хүдэлмэри һургуулида яажа эмхидхэхэб, түрэлхидэй дунда ямар хүдэлмэри ябуулаа хада ашатай туһатай байхаб гэхэ мэтэ асуудалнууд тодорхойлогдоһон байха ёһотой.

Багшанарые бэлдэлгын шанар эрид һайжаруулхын тулада багшанарай институдай, багшанарые бэлдэхэ ондоошье дээдэ һургуулинуудай программа баһал хубилгахаар гээшэ ха. **Дээдэ һургуулида үзэхэ предмет бүхэн өөрын тодорхой шэглэлтэйгээр заагдаад байгаа һаа, багшанарые бэлдэхэ хэрэг һайжаруулха һэн гэжэ олон жэлэй дүй дүршэл харуулна.** Багшын ажалда ашатай туһатай байха асуудалнууд, курс бүхэнэй программа соо тон тодоор, гүнзэгыгөөр заагдабал баһа һайн байха һэн.

Студентнэрэй багшалалгын практикада бүри ехээр анхардаг болохо гэжэ тезисүүд дотор зүб заагданхай. **Студентнэрэй практика дүрбэн жэл соо үргэлжэлхэ, тиихэдэ хоёрдохи курсын дүрбэдэхи семестрһээ эхи абаха, гурбан шата болгогдожо, хубаагдаха зэргэтэй. Тэдэнь иимэ байха: бэлэдхэлэй практика, гол практика, стажерско практика.**

Хоёрдохи, гурбадахи курсын студентнэр бэлэдхэлэй практика гаража байха үедөө үхибүүдэй коллективэй байдалтай танилсаха, багшанарай ном заахые, үхибүүдые ажалда дүршүүлхыень хараха, тэрээнһээ хуряангы тобшолол хэхэ, классые хүтэлэгшэдэй, пионервожатануудай хүдэлмэриие шэнжэлжэ үзэхэ, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин зарим арга шадабаринуудта һураха зорилготой. Иимэ бэлэдхэлэй практика һуралсалай түсэбтэ заатагүй оруулагдаха зэргэтэй. Студентнэрэй бэлэдхэлэй практика тусхай түсэбэй ёһоор багшанарай хүтэлбэри доро ябуулагдадаг байха зэргэтэй.

Гол практика дүрбэдэхи курсда. 8-дахи семестртэ гарахадаа, мүнөөнэйхидэл адли 6 недели бэшэ, адагынь 10 недели соо гарадаг болоо һаань дээрэ һэн ха. Ушар иимэһээ мүнөө хэрэглэгдэдэг һуралсалай түсэбүүд болон предмедүүдые һэлгэн хубилгахадаа,багшалхада туһа хүргэмөөр лэ тусхай предмедүүдые оруулбал таатай байха бэшэ аал?

Эгээл эсэсэй—шиидхэхы шатань стажерско практика болоно. Тэрэ практикые 10 неделиин туршада бэшэ, бүхы 9-дэхи семестр соо—20 неделиин туршада, шадаал һаа хүдөөгэй һургуулинуудта эмхидхэдэг болобол, һайн байха бэлэй. Стажерско практикые мэргэжэл ехэтэй, дүй дүршэлөөр баян багшанарай хүтэлбэрилдэг болоо һаа зүйтэй. Практика гаража байһан студентнэрэй хүдэлмэриие үнинэй багшанарай хүтэлбэрилжэ байхада, дээдэ һургуулиин багшанар гол түлэб теоретическэ талаһаань харалсаха, консультантнууд болоходонь яаха юм?

Багшанарай институдай студентнэрэй теоретическэ болон дүй дүршэл олохо бэлэдхэлые узуур үнгяарнь һайжаруулжа шадаад байгаа хада, студентнэр шэлэһэн мэргэжэлдээ дуратай болохо, саашадаа онол шадабаряа улам һайжаруулдаг заншалда орохо һэн ха гэжэ һанагдана. Тэрэнэйл тулада ерээдүйн багшанарые бэеэ даагаад хүдэлгэжэ һургаха хэрэгтэй гэлсэнэбди. Энэ хэрэгые бодото дээрэнь бэелүүлхэ зорилгоор дээдэ **һургуулинуудта лекци үсөөрүүлхэ, орондонь студентнэрэй бэеэ даагаад һураха, ажаллаха сагые нэмээхэ хэрэгтэй.** Программа дотор темэнүүдые тодорхойгоор заахаһаа гадна, һуралсаха сагай тооё сэхэ заадаг болоо һаа яахаб?

Студентнэрые бэеэ даажа һурадаг, ажалладаг болгохо хэрэгтэ научна кружогууд туһалха байна. Тиимэ кружогууд теоретическэ асуудалнуудые шэнжэлдэг байгуужан гэжэ һанаха хэрэггүй, харин һургуулиин хүдэлмэриин дүй дүршэл, онол аргануудые шэнжэлсэдэг болоо һаань һайн байгаа.

Тобшолон хэлэхэдэ, **багшанарые бэлдэхэ дээдэ һургуулинуудай һуралсал багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлхэ хэрэгтэ гол шэглэлээ, гол зорилгоёо хандуулха, студентнэрэй бэеэ даагаад һураха, хүдэлхэ асуудалда онсо анхарал табиха** гэһэн зорилготой байха болоно. **Дээдэ һургуули дүүргэһэн студентдэ багшын нэрэ зэргэ олгохо эрхые дээдэ һургуулиин багшанарай уялгаһаа абажа, республикын Гэгээрэлэй министерствын тусхай комиссида үгэхэ гэжэ һананаб.** Тиигээ хада, дээдэ һургуули дүүргэһэн хүнүүдтэ багшын нэрэ зэргэ олгохын урда хоёр жэл һургуулида хүдэлгэбэл зохихо.

Залуу артистнартаа найдахаар

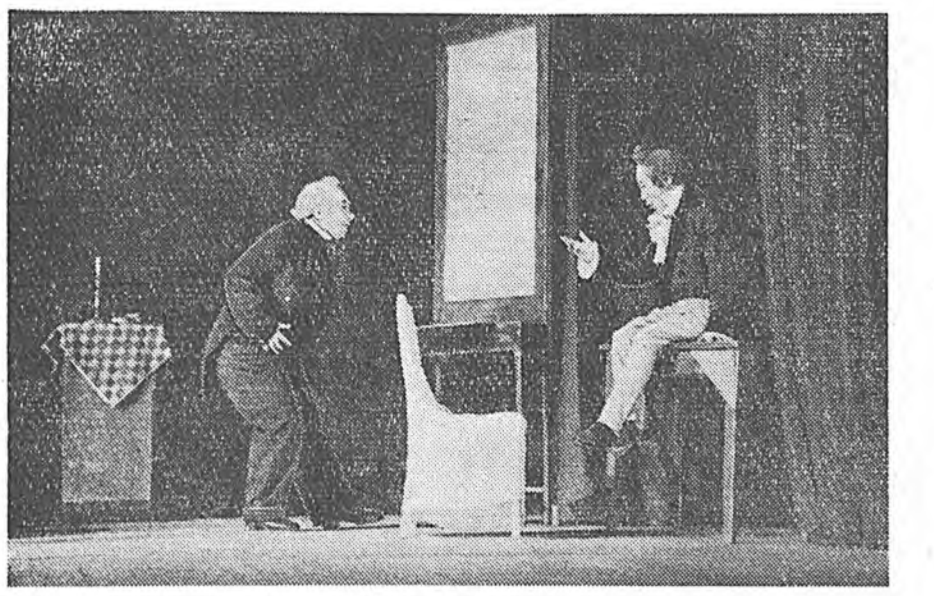

Энэ жэл Ленинградай театральна институт дүүргэhэн 16 залуу артистнар Бурядай драмтеатрта хүдэлхэеэ ерээ hэн.

Тэдэнэр ерэ ерэhээр Н. В. Гоголиин «Ревизорые» Улан-Удын ажалшадта харуулhан юм. Зүжэгэй гол герой Хлестаковые — Б. Нечкин, Городничые—Бутуханов, Добчинскиие — Д. Д. Жалсараев, Бобчинскиие З. Цыдыпов, Земляникиие — С. Хандуев гэгшэд шадамар бэрхээр наадажа, магтаалда хүртөө.

Ургажа ябаа эдэ залуушуул республикын хүдөө нютагуудаар гаража, өөhэдынгөө бэлиг шадабариие харуулна, улад зоной урма зориг бадаруулна.

1959 оной эхин хахадай үеэр Москвада болохо искусство, литературын декадын бэлэдхэл болгон, бурят драмын театрынхид Хитадай бэлигтэ драматург Цио Юй гэгшын «Тайфун» гэдэг зүжэгые hаяхан табиба. Энээндэнь ахамад артистнарhаа гадна, залуушуул С. Д. Будажапов, З. Ю. Цыдыпов, Е. Я. Санжимитыпова хабаадалсана. Акционер Чжоу гэгшын хоёрдохи hамган Фань-и гэдэгhээ гараhан 17 наhатай Чун гэдэгэй ролиие З. Ю. Цыдыпов ёhотойл hайнаар, образноор гаргажа шадаа. Дурлаhан басаган Сыфын гэгшын хойноhоо hалхитай харанхы hүни Лу үбгэнэйдэ ошоод байхыень харахада, гэнэн хонгор, гүлмэр залуу хүбүүн бэеэрээ болоно. Сы-фындэ үнэн зүрхэнhөө дуратайгаа мүн лэ үнэмшэмэ бэрхээр харуулна.

Чжоу ноёной ехэ хүбүүн Пин гэгшын ролиие С. Д. Будажапов, Сыфынэй ролиие артистка Санжимитыпова баhал шадамараар наадана.

Москвагай театральна институт дүүргэжэ ерэhэн залуу режиссер Ц. Цыренжапов энэ зүжэгые найруулан табяа.

Залуу артист С. Будажапов А. В. Грибоедовэй «Ухаанhаа болоhон уйдхар» гэжэ зүжэгтэ Чацкиин роль наадаха болоод, үдэр hүнигүй рольдоо бэлдэжэ байнхай. Драмын артист Д. Д. Жалсараев бараг дуушан, хүгжэмшэ боложо байна.

Театрта хэдэн жэл хүдэлжэ байhан залуу артистнар С. Уладаева, В. Самандуев, Б.-М. Пурбуевай дааhан рольдоо hайнаар наададаг болоhыень тэмдэглэмээр.

Ц. Шагжинай «Будамшуу» гэжэ зүжэгтэ Гэрэлэй образые С. Уладаева бэрхээр гаргадаг. В. Самандуев Б-М. Пурбуев хоёр олохон зүжэгтэ наадажа, hайн сэгнэлтэдэ хүртэhэн байха.

В. Самандуев «Тайфундахи» залуу шахтёр Да-хайн ролиие зохидоор наадана. 5—6 жэлэй саана хүдөөгэй уран hайханай бүлгэмдэ хабаадалсажа ябаhан нүхэр Самандуев артист болохо дура хүсэлөө бэелүүлэн, элдэб рольдо hайнаар наададаг болоhыень харахадаа баярламаар.

— Манай залуу артистнар дааhан рольнуудтаа hайнаар наадахын тулада ехээр оролдон бэлдэнэ. Эдэнэр саашадаа hайн артистнар болохол байха,— гэжэ театрын главна режиссер Ц. Г. Шагжин омогорхон хөөрэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Гоголиин «Ревизор» гэжэ зүжэгhөө нэгэ үйлэ харуулагдана.

Р. Цыдыпов.

Ойн баярай суглаан

Улан-Удын партийна гэгээрэлэй байшанда СССР-эй Улаан хэрээhэнэй болон Улаан хахад hарын 40 жэлэй ойдо зорюулагдаhан тус бүлгэмэй Бурядай комитедэй баярай пленум hаяхан болобо. Энэ пленум дээрэ партийна, советскэ организацинуудай түлөөлэгшэд, Улаан хэрээhэнэй аймагай комитедүүдэй түрүүлэгшэнэр байлсаа.

Баярай пленум дээрэ «Советскэ Улаан хэрээhэнэй болон Улаан хахад hарын 40 жэл» гэhэн элидхэл шагнагдаа. Элидхэлэй hүүлээр БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо П. Д. Чепарин, БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь В. Л. Островская гэгшэд Улаан хэрээhэнэй бүлгэмэй эдэбхитэдые Хүндэлэлэй грамотаар шагнаhан байна. Тиихэдэ 110 хүн СССР-эй Улаан хэрээhэнэй болон Улаан хахад hарын бүлгэмэй ЦК-гэй гүйсэдкомой бэлэг, грамотаар шагнагдаа.

О. Инкеева.

Хилын саанаһаа

Димитр Ганев—Болгариин Арадай суглаанай президиумэй түрүүлэгшэ

(Намтар)

СОФИ, декабриин 1. (ТАСС). Болгариин Арадай Республикын Арадай суглаанай президиумэй түрүүлэгшээр шэнээр hунгагдаhан Димитр Ганевай тобшо намтарые телеграфна агентство дамжуулаа.

Нүхэр Димитр Ганев-Вырбанов 1898 ондо Котленскэ околиин Градец гэжэ тосхондо үгытэй таряашанай бүлэдэ түрэhэн юм. Эрдэмдэ hураhанайнгаа hүүлээр, арадай багша болоhон байгаа. 1921 онhоо тэрэ Болгариин коммунистическэ партиин гэшүүн юм. 1923 оной сентябрьда фашизмда эсэргүү зэбсэгтэ восстанида бэлэдхэлгэдэ, тэрэшэлэн восстани үнгэргэлгэдэ Димитр Ганев эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, тэрэнэйнгээ түлөө хүдэлмэриhөө гаргагдаад, арестовалагдаhан байгаа. 1924—1925 онуудта Софиин элдэб предприятинуудта хүдэлхэдөө, БКП-гэй районно комитедэй гэшүүн байгаа юм. Тэрэ үедэ БКП-гэй ЦК-гэй элитээр хүдэлдэг орган—«Новини» гэжэ газетын редакторнуудай нэгэн байhан юм.

1929 ондо Д. Ганев БКП-гэй ЦК-гэй гэшүүнээр hунгагдаа. 1929 онhоо 1935 он хүрэтэр партиин даалгабаряар Добруджиин (тиихэдэ бултадаа Румыниин мэдэлдэ байhан) хүн зоной дунда хүдэлмэри ябуулаа, тиихэдээ Добруджинска революционно организациин Центральна Комитедэй секретарь байhан юм. 1934 ондо Д. Ганев Румыниин коммунистическэ партиин ЦК-гэй болон секретариадай составта оруулагдаhан байгаа. Революционно хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадаhанайнгаа түлөө 1935 ондо арбан жэлдэ түрмэдэ hууххаар шиидхэгдээ.

1940 ондо БКП-гэй Добричска (мүнөө Толбухинска) околийска комитедэй секретаряар хүдэлөө. 1942 ондо БКП-гэй ЦК-гэй политбюрогой составта тэрэ hунгагдаhан байна. Болгаридахи монархо-фашистска засагта эсэргүү арадай зэбсэгтэ восстани бэлэдхэлгэдэ тэрэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаа, БКП-гэй ЦК-гэй партийна нюуса хүдэлмэриин элдэб хэлтэсүүдые: профсоюзна хүдэлмэриие, Софиин округной партийна комитедые хүтэлбэрилдэг, БКП-гэй ЦК-гэй нюусаар гарадаг орган «Работническо дело» гэжэ газетын редактораар хүдэлдэг байгаа. 1944 оной эхинhээ Варненско-Русенскэ сэрэгэй-оперативна зоные хүтэлбэрилдэг байба.

1944 оной сентябриин 9-дэ Болгарида арадай зэбсэгтэ восстаниин илаhанай hүүлээр Димитр Ганев партийна болон гүрэнэй органуудта хэдэн хүтэлбэрилхы тушаалнуудые даадаг байгаа. Партиин VII съездын hүүлээр болоhон БКП-гэй ЦК-гэй пленум Димитр Ганевые Болгариин коммунистическэ партиин ЦК-гэй политбюрогой гэшүүнээр, секретаряар hунгаhан байгаа.

60 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулагдан, парти болон арадта олон удаан жэлдэ шэн зоригтойгоор алба хэhэнэйнгээ түлөө нүхэр Димитр Ганев Георгий Димитровой орденоор шагнагдаа, тэрээндэ Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэ зэргэ олгогдоо.

БЕРЛИНЭЙ АСУУДАЛААР СОВЕТСКЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ДУРАДХАЛ ТУХАЙ ГАДААДЫН ОРОНОЙ ХЭБЛЭЛ ИИГЭЖЭ БЭШЭНЭ

ХИТАД

ПЕКИН, ноябриин 29. (ТАСС). Берлинэй асуудалаар Советскэ правительствын нотонуудта Хитадай олониитэ, хэблэл ехэ анхарал хандуулна.

«Үбшэгүйгөөр хирургическа операци хэжэ, хорото хабдар үбшые усадхаад, Баруун Берлиние өөрын эрхэтэй город болгохо» гэhэн гаршагтайгаар Кремльдэ болоhон пресс-конференци дээрэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевой үгэhэн харюунуудай хүсэд текстые «Жэньминь Жибао» газетэ мүнөөдэр толилоо. Пресс-конференци тухай дэлгэрэнгы мэдээсэлнүүдые Хитадай бүхы бусад газетэнүүд толилhон байха юм.

Европодо болон бүхы дэлхэй дээрэ түгшүүрилтэ шанга байдал hуларуулха зорилгоор СССР-эй правительствын энэ шухала үүсхэл тушаа материалнуудые «Дуган бао», «Гуанмин Жибао» болон бусад газетэнүүд бүхэли хуудаhануудта толилhон байна.

СССР-эй дурадхал Баруун Берлиние эзэмдэхэ ябадал болюулха тон зүб зам заажа үгэнэ гэжэ «Дагун бао» газетэ редакционно статья соогоо тэмдэглэнэ. Хэрбээ США, Англи, Франци, Германиин асуудал шиидхэхые, Европодо эб найрамдал болон аюулгүй байдал хамгаалхые үнэхөөрөө хүсэдэг байгаа гээшэ hаа, советскэ дурадхалые зүбшөөнгүй байха ямаршье үндэhэ баримта олохогүй гэжэ газетэ мэдүүлнэ.

Баруун Берлиндэ тохёолдоhон тааруугүй байдал Германие эбэй ёhoор нэгэдүүлгэдэ haад ушаруулхаhaa гадна, Европодохи амгалан тайбан байдалда горьтой аюул тохёолдуулна гэжэ «Дагун бао» газетэ онсолон тэмдэглэнэ.

Берлиндэхи өөрынгөө «эрхэhээ» США арсахагүй гэжэ Даллесай мэдүүлhэн тухай газетэ иигэжэ бэшэнэ: Баруун Берлиндэ үлэжэ, hүйдхэлэй ябуулга хэхэ, демократическа Германида, Советскэ Союзда болон социалистическэ бусад оронуудта добтолгодо бэлэдхэхэ гэhэн Америкын империалистнуудай хорото hанаашалгануудые энэ мэдүүлгэнь элеэр гэршэлэн харуулна.

Баруун Берлиние өөрын эрхэтэй, зэбсэгтэ хүсэнүүдhээ сүлөө город болгохо гээшэ Европодо түгшүүрилтэ шанга байдал hуларуулгада туhалха шухала алхам болохоhoo гадна, Германиин национальна ашата туhада бүрин тааралдаха гэжэ хитад арад тоолоно. США, Англи болон Франциин правительствонууд советскэ дурадхалнуудые тон hайнаар хаража үзэхэ ёhотой гэжэ «Гуанмин Жибао» газетэ онсолон тэмдэглэнэ.

ПОЛЬША

ВАРШАВА, ноябриин 29. (ТАСС). Германиин асуудалаар Советскэ правительствын дурадхалнуудые арадай Польшын ажалшад угаа ехэ hайшаалтайгаар угтаа. Уласхоорондын түгшүүрилтэ шанга байдал hуларуулха, эб найрамдал бэхижүүлхэ гэжэ Советскэ Союзай ходоодоо оролдолго гаргадаг байhаниие эдэ дурадхалнуудынь гэршэлэн харуулна гэжэ Польшын ажалшад тоолоно.

Берлинэй асуудалаар Советскэ правительствын нотонуудые Польшын радио нэгэтэ бэшэ дамжуулаа. Эдэ документнүүдтэ Польшын бүхы хэблэл гол анхарал хандуулна.

Кремльдэ болоhон пресс-конференци дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой үгэhэн харюунуудые центральна газетэнүүд мүнөөдэр толилоо.

Берлинэй асуудалаар советскэ дурадхалнууд тушаа «Трибуна Люду» газетэ иигэжэ бэшэнэ:

Энэ городто тохёолдоод байhан бүхы бодото баримтанууд болон байдалда Советскэ правительство анхаралаа табиhан байна. СССР-эй ното хадаа дүүргэлтэ болгогдохо зэргэтэй тодорхой түсэб болоно.

Европын центртэ Берлинэй аюултай пункт байхаяа болихын тулада тэрэнэй баруун секторнүүд нейтральна, зэбсэгтэ хүсэнүүдгүй газар болгогдохо ёhотой. Берлин хадаа бүхы ажалшадай амгалан ёhoор харилсаха город болохо, харин элдэб арсалдаанай гарадаг түб байхаяа болихо ёhотой. Берлинэй гүримые хубилгаха тухай хэлсээ хэхые дурадхахадаа, Советскэ правительство энэ асуудалые эбэй ёhoор шиидхэхэ арга боломжо бии болгоо.

Франциин Национальна суглаанай hунгалтын дүн

ПАРИЖ, декабриин 1. **(ТАСС-эй корр. В. Сысоева)** Национальна суглаанай hунгалтын хоёрдохи турай даб дээрэхи дүнгүүдые дотоодын хэрэгүүдэй министерство соносхоо. Тэрэнэй ёhoор 465 депутадай hууриин 464-ниинь (Корсикодо болоhон дуугаа үгэлгын дүн тухай мэдээн абтаадүй) иимээр хубаари болоо:

Франциин коммунистическэ парти—10; Франциин социалистическэ парти—40; зүүнэй тала баридаг бусад бүлэгүүд—2; «Зүүнэй тала баридаг центр» гэжэ нэрлэгдэдэг бүлэг—8; радикалнууд болон радикал-социалистнуудай республиканска парти—13; ЮНР парти «Шэнэ республикые хамгаалха союз» (хүтэлбэрилэгшэнь информациин министр Ж. Сустель)—187; «Бэеэ даанхай республиканецууд болон таряашадай национальна центр»—120; МРП («арадай-республиканска хүдэлөөн»)—44; «христианска-демократическа парти» (хүтэлбэрилэгшэнь Жорж Бидо)—13; элдэб бүлэгүүд—27 hуури эзэлhэн байна.

Һунгалтын хоёрдохи турай болоходо парламентдахи hууриие хубаахын тулада баруунай үзэл баримталдаг партинууд хоорондоо нюусаар наймаасалдан үгэеэ ойлголсожо дүүргэхэ зэргэтэй юм гэжэ хэлэжэ болохоор байна. Гэбэшье тааруугүй, демократида харша hунгуулиин гурим иигэжэ үгэеэ ойлголсохо хэрэгтэнь хэзээдэшье тиимэ hайнаар туhалжа шадаагүй байгаа юм. Шэнэ парламентын арадай зүгhөө түлөөлэлгэ багатай байhыень ямар баримта гэршэлнэб гэхэдэ, нэгэдэхи турай үедэ 4 миллион шахуу дуу абаhан коммунистическэ парти арбан hуури эзэлээ, 3.600 мянган дуу абаhан ЮНР парти 187 hуури эзэлhэн байна.

Тиимэ болохолоороо, коммунистическэ партиин кандидадуудай түлөө дуугаа үгэhэн хэдэн олон миллион hунгагшад парламентда түлөөлэгдөөгүй үлэбэ. Зүүнэй тала баридаг партинуудай кандидадуудай түлөө, зарим округуудта зонхилхы парти бологшо социалистическэ партиин кандидадуудай түлөө дуугаа үгэhэн hунгагшад мүн лэ түлөөлэгдөөгүй үлэшоо. Социалистическэ партиин хүтэлбэрилэгшэдэй баруунай үзэл баримталдаг партинуудтай харилсаатай байгаашье hаань, энэ парти олон hууряа алдаа. Хэрбээ тус партиин генеральна секретарь Ги Молле Сустелиин элитээр дэмжэhэнэй ашаар Аррасta hунгагдаа, гэбэшье олохон элитэ социалистнууд урагшагүйдэhэн байна.

Баруунай үзэл баримталдаг, хархис бүлэгүүд засагай зүгhөө хэгдэдэг номнолгын дэмжэлгэтэйгээр компартиин кандидадуудта эсэргүү, тэрэшэлэн Алжиртахи дайн байлдаае эрид шууд буруушаадаг зүүнэй тала баридаг элитэ ажал-ябуулагшадта эсэргүү тон ехэ кампани ябуулhан байха юм. Зүүнэй тала баридаг хүсэнүүдэй можо боложо хубааралга хархис этэгээдүүдэй hанаашалгаяа бэелүүлхэдэнь горьтойгоор туhалаа. Монтре городто (Сена департамент) Франциин компартиин ЦК-гэй секретарь Жак Дюклогой кандидатурада зүрюугээр тэндэхи генеральна советник Профише гэгшын кандидатура дэбжүүлэгдэhэн байгаа. Нэгэдэхи турта Ж. Дюклогой түлөө дуунай 40 үлүүтэй процентнь үгтэhэн байгаа. Энэнь Профише гэгшын түлөө үгтэhэн дуунда орходоо нилээд олон юм. Гэбэшье, хоёрдохи турын урда тээ социалистическэ партиин кандидат өөрынгөө кандидатурые болюулжа, энэ райондо Профише гэгшын депутат болоходонь туhалhан байха юм. Гэбэшье хархис этэгээдүүд хэршье ехэ оролдолго гаргаа hаа, ФКП-гэй ЦК-гэй генеральна секретарь Морис Торезэй депутадаар hунгагдахада haад хэжэ шадаагүй. Тэрэнэй түлөө өөрынь округой hунгагшадай хахадhaа олонхинь дуугаа үгэhэн байгаа. Шэнээр hунгагдаhан Национальна суглаанда баруунай тала баридаг бүлэгүүд зүүнэй тала баридаг бүлэгүүдтэ орходоо нилээд олон hуури эзэлнэ. Тиимэhээ парламентын ажал-ябуулгада, политическэ харашэглэлые тодорхойлгодо баруунай тала баригшад гол үүргэ дүүргэхэ болоно.

Монголой экономикые, соёл культурые социализмын замаар хүгжөөхэ түсэб

Арадай революциин илаhанhaа хойшо үнгэрhэн 37 жэл соо Монголой ажалшад арадай-революционно партиин хүтэлбэреэр өөрынгөө ороной экономикые хүгжөөлгэдэ, социалистическэ ёhoор шэнэдхэн байгуулгада түүхэтэ амжалтануудые туйлаа.

Революциин урда тээ гээгдэнги байhан оронуудай ажалшад засаг түрэеэ гартаа абаад, экономическа талаараа бүри хүгжэнги социалистическэ оронуудай туhаламжада түшэглэн, капиталистическэ замаар хүгжэхэ шатые алгасан гаража, социализм амжалтатайгаар байгуулжа шадаха юм, — гэжэ В. И. Ленинэй сэсэн мэргэнээр урид хаража хэлэhые Монголой Арадай Республикада социализм байгуулжа байhан дүршэл элеэр гэршэлэн харуулна.

Социалистическэ экономикоёо, соёл культураяа саг үргэлжэ хүгжөөхын тулада арадай-революционно парти, МНР-эй правительство оронойнгоо арадай ажахые түсэбэй ёhoор хүгжөөнэ. Монголдо арадай ажахын түсэб 1947 он хүрэтэр жэл бүри зохёогдодог байhан юм. Удаань 1948 — 1952 онуудта МНР-эй арадай ажахые, соёл культурые хүгжөөхэ нэгэдэхи табан жэлэй түсэб, тэрэнэй удаа 1953—1957 онуудай хоёрдохи табан жэлэй түсэб зохёогдоhон байгаа. Энэ жэлэй март hарада Монголой арадай-революционно партиин XIII съезд боложо, хоёрдохи табан жэлэй түсэбэй дүн гаргаад, 1958—1960 онуудта МНР-эй арадай ажахые, соёл культурые хүгжөөхэ гурбан жэлэй түсэб тушаа директивэнүүдые баталhан байха юм.

Монголой Арадай Республика үнгэрhэн табан жэл соо социализм байгуулха замаар урагшаа түргөөр дабшаа гэжэ тус съезд тэмдэглээ hэн. Хоёрдохи табан жэлэй түсэб тушаа партиин XII съездын директивэнүүдэй заабаринууд бүхы дээрээ дүүргэгдээ, олохон юумээр үлүүлэн дүүргэгдээ.

Хоёрдохи табан жэлдэ МНР-эй хүгжэлтын шухала дүнгүүд гэхэдэ, бүхы арадай ажахыда социализмын экономическа байдал саашадаа бэхижээ, хүдөө ажахын социалистическэ сектор үргэдэн бэхижээ, энээнэй ашаар хүдэлмэришэн ангиин, ажалша арадуудай холбоо барисаан бэхижээ.

Эдэ жэлнүүдтэ хүдөө ажахын хамтаралнуудые бэхижүүлэн хүгжөөхэ нилээд ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Тэрээнэй ашаар ороной ажалша малшад хамтаралнуудта олоороо орожо байна. 1958 оной сентябриин 1-дэ 727 хүдөө ажахын хамтарал бии байгаа, тэдэндэ ороной малшадай ажахынуудай 55 процентнь нэгэдэн оронхой. Орон доторхи адуу малай 3 хубиhаа үлүүнь, республикын тарянай талмайн ехэнхинь социалистическэ ажахынуудта хамаадана.

Хоёрдохи табан жэлэй түсэбэй даалгабари промышленностиин талаар амжалтатайгаар дүүргэгдээ. СССР, КНР-эй зүгhөө техническэ, мүнгэн зөөриин туhаламжа абадагай ашаар, оронойнь түлишын-энергетическэ база хүгжөө, промышленностиин хэдэн предприяти шэнээр баригдаа.

Арадай ажана байдал, соёл болбосоролые улам саашадань дээшэлүүлхэ хэрэгтэ горьтой амжалта туйлагдаа.

1958—1960 онуудта МНР-эй арадай ажахые, соёл культурые хүгжөөхэ гурбан жэлэй түсэб тушаа директивэнүүд ороной үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые шэнээр хүгжөөн дэбжээхэ, арадай ажахын социалистическэ секторые али болохоор бэхижүүлхэ, тэрэнэй үндэhөөр ажалшадай байдал шууд hайжаруулха, соёл болбосоролыень дээшэлүүлхэ гэжэ хараалагданхай.

Хүдөө ажахын талаар 1960 оной эсэстэ орон дотор адуу малай тоо толгойе 25 миллион хүргэхэ, 1957 онойхитой сасуулбал, 7,2 процентээр олон болгохо зорилго табигдаа. Республика дотор адуу малай тоо толгойе олон болгохоор хараалагдаhан түсэбые дүүргэхэ хэрэгтэ социалистическэ сектор шиидхэхы үүргэ дүүргэхэ юм.

Тэжээл элбэгээр бэлдэхэ, бэлшээри зүбөөр хэрэглэхэ, адуу малай хашаа олоор бариха, ветеринарно-зоотехническэ хангалга hайжаруулха гээшэ мал ажалые амжалтатайгаар хүгжөөхэ шухала нүхэсэл болоно. 1960 ондо 2 миллион тонно үбhэ тэжээл бэлэдхэхэ гү, али 1957 онтой сасуулбал, 26 процентээр ехэ болгохо; кукуруза тарилгые үргэдхэхэ; хээрын үбhэ ногоо сабшажа, силос дараха, тэрэшэлэн овёс болон бусад культурануудые тарижа, адуу малаа ногоон тэжээлээр хангаха; бэлшээриие уhалхын, малай байрануудые уhаар хангалга hайжаруулхын тулада ехэ хүдэлмэри хэхэ гэжэ 3 жэлэй түсэбөөр хараалагдаба. Гүрэнэй ажахынуудай hайн болон нютагай үүлтэрэй бүхы малые дулаан байрануудаар хангаха зорилго табигданхай. Хүдөө ажахын хамтаралнуудта 12 мянга шахуу, тиихэдэ ажалша малшадай ажахынуудай хүсөөр 22 мянган хушалтатай хашаанууд баригдахаар хараалагдана.

1958—1960 онуудта ветеринарноврачебнэ 30, фельдшерскэ 50 пункт, ветеринарна 12 лаборатори байгуулагдахаhаа гадна, бүхы аймагай центрнүүдтэ ветсанхиналтын пунктнууд нээгдэхэ юм.

Газар тарялан хүгжөөхэ талаар гурбан жэлэй түсэб тушаа директивэнүүдэй ёhoор МНР-эй тарилгын талмайе 1960 ондо 2,3 дахин үргэдхэгдэжэ, 200 мянган гектар болохо, тэрэ тоодо шэниисэ 76 мянган гектарта тарилгдаха юм. Гурбан жэлэй турша соо орооhо таряа ургуулга бүхыдөө 2,7 дахин, хартаабха, овощь—2 дахин ехэ болгохоор хараалагдаба. Орооhото культурын ургасые дээшэлүүлгэ, шэниисын тарилгын талмайе үргэдхэлгэ таряа талхаар орон доторойнгоо хэрэглэмжые нилээд ехээр хангаха арга олгохо байна.

1958—1960 онуудай туршада гүрэнэй ажахынуудые, хүдөө ажахын хамтаралнуудые эмхидхэлэй-ажахын талаар саашадань бэхижүүлхэ шухала хэмжээнүүд бэелүүлэгдэхэ. Республика соо гүрэнэй 3 ажахы шэнээр байгуулагдаха юм. СССР-эй туhаламжаар хүдөө ажахы саашадаа оньhожоруулагдаха. Машинно-мал ажалай станцинуудай тоо 58 боложо, тэдэндэ 500 гаран трактор, 200 гаран комбайн, 200 шахуу автомашина үгтэхэ, тэндэ хүдөөгэй электростанцинууд, нэгэ түхэлэй гэрнүүд баригдаха юм.

МНРП-гэй XIII съездын шиидхэбэринүүд соо тусгаар тэмдэглэhэнэй ёhoор, ороноо социализмын замаар хүгжөөлгэдэ шухала удхашанартай промышленность хурдан түргэнөөр улам саашадаа хүгжөөн дэбжээгдэхэ гэжэ гурбан жэлэй түсэбөөр хараалагдаа.

Шулуу нүүрhэ малтан абалга, электроэнергиие үйлэдбэрилгэ, барилгын материалнуудые болон үргэн хэрэглэлэй эд бараануудые үйлэдбэрилгые бүри ехэ болгохо гээшэ гурбан жэлэй түсэбэй гол шухала зорилго болгон табигдаба.

СССР-эй техническэ, мүнгэн зөөриин туhаламжаар Налайхадахи (Улан-Баторhaа холо бэшэ байдаг) «Капитальная» гэжэ шахтын хоёрдохи ээлжээнэй хүдэлмэри дүүргэгдэхэ, Улан-Баторай ТЭЦ үргэдхэгдэхэ юм. КНР-эй туhаламжаар Сүхэ-Батор хотодо түлишөөр хүдэлдэг электростанци шэнээр баригдаха, КНР-эй туhаламжатайгаар Сүхэ-Батор хотодо баригдажа байhан нэгэ түхэлэй гэрнүүдые баридаг завод, саарhанай фабрика, тэрэшэлэн Налайхада баригдажа байhан шэлэй завод 1959 ондо ашаглалгада үгтэхэ байна. Чехословакиин туhаламжаар Улан-Батортахи арhанай завод шэнэдхэн hэльбэгдэхэ, шевро арhанай завод, жэл соо 1,2 миллион паар гутал оёдог фабрика баригдаха байна.

Ажалшадай hууха гэр байра hайжаруулгада гурбан жэлэй түсэб соо ехэ анхарал табигдана. Улан-Баторто, аймагуудта 150 мянган дүрбэлжэн метрhээ доошо бэшэ талмайтай гэр байра баригдаха юм.

Культурна байгуулгын талаар хүдөө нютагуудай hургуулиин наhанай үхибүүдые эхин hургуулида уялгата ёhoор hургаха, городуудта долоон жэлэй уялгата hуралсал бэелүүлэгдэхэ байна.

Республикада больницанууд, врачебнэ, фельдшерскэ пунктнууд, үхибүүдэй яслинууд, амаралтын гэрнүүд, санаторинууд шэнээр нээгдэхэ юм.

Советскэ Союзай, Хитадай Арадай Республикын, социалистическэ лагериин бусад оронуудай, аха дүү бүхы арадуудай хани ёhоной туhаламжаар, МНРП-гэй хүтэлбэри доро монгол арад социализм байгуулгада шэнэ, алдарта илалтануудые туйлаха байна.

С. ДЫЛЫКОВ.

Редакторай орлогшо С. Б. БАЛЬЖИНИМАЕВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов партийной жизни и экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35-14, культуры и быта—34-05, писем трудящихся и переводов—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н00904. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № 4724.